

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

ÇİMENTO, CAM, SERAMİK
VE TOPRAK ÜRÜNLERİ
İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

- Aralık 2013-

Africa

802129 (547147) 3-93

Yönetici Özeti

BM Genel Kurulu'nda 49 üye ülke ile temsil edilen ve 850 milyonun üzerinde bir nüfusa sahip olan Sahra Altı Afrika, günümüzde uluslararası alanda oldukça önemli bir bölge haline gelmiştir. Bölgenin stratejik açıdan taşıdığı önem, gelişmiş ve hızlı gelişmekte olan ülkelerin tamamına yakınının, bu coğrafyaya yönelik kapsamlı politikalar geliştirmesini beraberinde getirmektedir. Özellikle, enerji rezervlerinin tükenmekte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, rezervlerini arttıran Sahra Altı Afrika, tüm dikkatleri üzerine toplamaktadır.

Bir yanda dünyanın en az gelişmiş 48 ülkesinden 33'üne ev sahipliği yapan Sahra Altı Afrika, diğer yanda en hızlı gelişmekte olan ülkeleri bünyesinde barındırmaktadır. 2001-2010 döneminde dünyanın en hızlı büyüyen on ülkesinden altısı bu coğrafyada bulunurken, 2011-2015 dönemine ilişkin öngörülerde yedi ülkeye yer verilmektedir.

Afrika Kalkınma Bankası, kıtadaki ülkelerin gelecek elli yıl süresince büyük sıçramalar göstereceklerini, orta sınıfın güçleneceğini ve bunun sosyal yaşam üzerinde olumlu etki yapacağını bildirmektedir.

Türkiye'nin izlediği çok boyutlu dış politika çerçevesinde, 1998 yılında Afrika ülkeleriyle siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik ilişkilerimize bir ivme kazandırmak amacıyla "Afrika'ya Açılım Eylem Planı" oluşturulmuştur. Bu bağlamda, Dış Ticaret Müsteşarlığınca 2003 yılı başında "Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi" hazırlanmış ve 2005 yılı hükümetimiz tarafından "Afrika Yılı" ilan edilmiştir. Bunun yanı sıra, karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, yeni ekonomik ve ticari anlaşmaların akdi, ekonomik ve siyasi ikili mekanizmaların tesisi ve karşılıklı ticaret heyeti ziyaretleri teşvik edilmiş, Kıta ile ilişkilerimiz çeşitlendirilerek geliştirilmiştir.

Türkiye, 12 Nisan 2005 tarihinde Afrika Birliği'nde (AfB) gözlemci ülke statüsünü kazanmış ve 5 Mayıs 2005 tarihinde Addis Ababa Büyükelçiliğimiz AfB nezdinde akredite edilmiştir. Ayrıca, Ocak 2008'de Addis Ababa'da yapılan 10.AfB Zirvesi'nde alınan kararla, ülkemiz AfB'nin stratejik ortaklarından biri olarak ilan edilmiştir.

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (ECOWAS) Mayıs 2005'ten bu yana Abuja Büyükelçiliğimiz (Nijerya) akreditedir. Ayrıca, Haziran 2008'den bu yana Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi'nin (IGAD) Uluslararası Ortaklar Forumu'nun üyesi olan ülkemiz, Darüsselam Büyükelçiliğimiz (Tanzanya) kanalıyla Haziran 2010'da Doğu Afrika Topluluğu'na (EAC) da akredite olmuştur.

Ülkemizin Afrika Kalkınma Bankası (AfKB) ve Afrika Kalkınma Fonu üyeliği için 2008 Şubat ayında yaptığı başvuru 14-15 Mayıs 2008 tarihlerindeki Governörler Toplantısı'nda onaylanmıştır. Türkiye, böylece, AfKB'nin bölge dışı 25. üyesi olmuştur.

Lusaka Büyükelçiliğimiz (Zambiya) Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı'na (COMESA), Librevil Büyükelçiliğimiz ise Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (ECCAS) akreditedir.

Sahra Altı Afrika ülkeleri arasında ticaret bakımından uyumlu ve entegre olmuş alt bölgesel piyasalara ilişkin gelişme, zayıftır. Ancak SADC, Serbest Ticaret Alanı; ECOWAS, Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECCAS) ve Güney Afrika Gümrük Birliği (SACU) gibi kuruluşlar Gümrük Birliği; COMESA ve EAC ise Ortak Pazar oluşturmayı başarmışlardır.

- **COMESA**

Başlangıcını 1981 yılında oluşturulan Tercihli Ticaret Bölgesi (the Preferential Trade Area for Eastern and Southern Africa - PTA)'nden alan ve yerini 1994 yılının Aralık ayında kurulan ortak pazara bırakan Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı-COMESA, aralarında ticaretin geliştirilmesi yoluyla bir bölgesel entegrasyon meydana getirme konusunda anlaşan 20 Afrika ülkesinden (Mısır, Kenya, Madagaskar, Sudan, Zambiya, Zimbabve, Cibuti, Mairitus Cumhuriyeti, Malavi Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Burundi Cumhuriyeti, Eritre, Uganda, Libya, Ruanda Cumhuriyeti, Komorolar, Etiyopya, Seyşeller Cumhuriyeti, Burundi Cumhuriyeti, Svaziland) oluşmaktadır.

31 Ekim 2000 tarihinde COMESA yapılanması içerisinde Mısır, Kenya, Madagaskar, Sudan, Zambiya, Zimbabve, Cibuti, Mairitus Cumhuriyeti, Malavi Cumhuriyeti tarafından oluşturulan COMESA Serbest Ticaret Alanı (Free Trade Area) oluşturulmuş ve daha sonra 2001 yılında Seyşeller, 2004 yılında da Brundi ve Ruanda bahsi geçen STA'ya katılmışlardır.

1984 yılında başlatılan bölge içi tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması yönündeki liberalizasyon programına uygun olarak üye ülkeler COMESA orijinli ürünler açısından gümrük tarifelerini 1992'de benimsenen tarife indirim cetveline uygun olarak tedricen sıfırlamışlardır. Buna ek olarak, STA üyesi ülkeler gümrük vergilerini sıfırlamakla kalmamış aynı zamanda miktar kısıtlamaları ve diğer tarife dışı engelleri de ortadan kaldırmışlardır.

- **ECOWAS**

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (CEDEAO/ECOWAS), onbeş Batı Afrika ülkesinin oluşturduğu bölgesel bir gruptur. Lagos Antlaşması'nın imzalanması ile 28 Mayıs 1975 tarihinde kurulan bu kuruluşun misyonu bölgede ekonomik entegrasyonu teşvik etmektir. Avrupa Birliği'nde olduğu gibi ECOWAS üyesi ülkeler arasında da gümrük birliği bulunmaktadır.

Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimiz ve ticaret hacmimiz de son yıllarda önemli ölçüde gelişme göstermiştir. SAGA ülkeleriyle 2000 yılında 742 milyon \$ olan ticaret hacmimiz, 2005 yılında 3 milyar \$'a, 2008 yılında da 5,7 milyar \$'a ulaşmıştır. Küresel ekonomik krizin etkisiyle 2009 yılında ticaret hacmi 4,88 milyar \$, 2010 yılında ise 4,36 milyar \$ düzeyinde kalmıştır. 2012 yılında ise

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ RAPORU

yaklaşık 7,5 milyar \$ düzeyini yakalamıştır. Bu rakamlardan görüleceği üzere son 12 yılda yaklaşık 10 misli artıştan söz edilebilecektir. Ticaret hacmimiz tüm Afrika ülkeleriyle 2005’de 9 milyar \$’ı, 2009’da 15,8 milyar \$, 2012 yılında ise 23 milyar \$ seviyesine çıkmıştır.

Türk inşaat sektörünce 1972-2013 yılları arasında 101 ülkede 253 milyar \$ tutarında projeler üstlenilmiş olup, bu projelerin % 19’u Afrika’da gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz Afrika ülkeleriyle ulaşım imkânlarını geliştirmek, işadamlarının karşılıklı olarak birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye’nin Afrika halklarının Dünya’ya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını temin etmek ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini teminen THY’nin Afrika’ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik etmektedir. THY hâlihazırda Afrika’da 23 ülkede 38 noktaya seferler düzenlemektedir.

Afrikalı işadamlarına yönelik yürütülen vize kolaylığı çalışmaları kapsamında, THY ile seyahat eden SAGA ülkeleri işadamlarından geçerli Schengen, İngiltere veya ABD vizesi hamili olanlara, 20 Nisan 2011 tarihinden başlayarak Atatürk Havalimanı hudut kapısında 30 güne kadar ikamet süreli tek giriş vizesinin verilmesine başlanmıştır. Aynı kapsamda Afrika ülkeleri e-vize uygulaması kapsamına da alınmıştır.

2013 yılı itibariyle, 35 Afrika Ülkesinde Büyükelçiliğimiz bulunmaktadır.

ANGOLA

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Angola Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Portekizce
Başkenti	: Luanda
Yüzölçümü	: 1.246.700 km ²
Nüfus	: 19,6 milyon (2011)
Önemli Şehirler	: Cabinda, Huambo, Lubango, Lobito, Benguela
GSYİH (2013)	: 144,7 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 6.993 \$
Tüketici Enflasyonu (%)	: % 8,6
Döviz Kuru (Kz/\$, ortalama)	: 95,20 (2013)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyar \$)	: 74,7 (2013)
İthalat (Milyar \$)	: 27,6 (2013)
Dış Ticaret Hacmi (Milyar \$)	: 102,3 (2013)
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	: 47,1 (2013)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, elektrojen grupları, kümes hayvanları etleri ve sakatları, ağır iş makine ve aksamları, motorlu taşıtlar, otomobil, muslukçu-borucu eşyası, mobilyalar, demir-çelik inşaat aksamı, dozerler-greyderler
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham petrol, elmaslar, petrol yağları, petrol gazları, demir-çelik döküntü-hurda, demir-çelik inşaat aksamı, granit vb. taşlar, muslukçu-borucu eşyası, hava taşıtlı, kabuklu hayvanlar
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Portekiz, ABD, G.Afrika, Fransa, Brezilya, Birleşik Krallık, Belçika, Hollanda, Hindistan
İhracatında Önemli Ülkeler	: Çin, ABD, Hindistan, G.Afrika, Portekiz, Kanada, İspanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 234.570 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 1.812 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik çubuk, makarna, buğday unu, demir-çelik filmaşın, demir-çelik soba, ekmek-pasta-kek, kümes hayvanları etleri, motorlu taşıtlar, demir-çelik profil, mayalar
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Balık yağı, granit vb.taşlar, yuvarlak ağaçlar

GENEL EKONOMİK DURUM

Angola ekonomisinin merkezinde petrol bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik gelişmesi, refahı, sosyal gelişme ve kalkınma tamamen petrole bağlıdır. Petrol fiyatlarındaki olası yükselişler doğrudan ülke GSMH'sını ve ithalatını etkilemektedir. Angola, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en fazla ham petrol üreten ülkesidir. Petrol Angola GSMH'nin %85'ini, ihracatın %97'sini ve hükümet gelirlerinin %83'ünü oluşturmaktadır. Ülke, dünyada, ekonomisi petrole bağımlı olması açısından Libya'dan sonra ikinci ülkedir.

Önümüzdeki yıllarda ülkenin temel ekonomik politikasının, makro ekonomik istikrarı tehlikeye atmadan fakirliği azaltma programına ve altyapı rehabilitasyonunun ikinci dalgasına yoğunlaşacağı beklenmektedir. Altyapı ve konut yatırımlarındaki artış ise büyük oranda petrol gelirlerine bağlıdır.

Yaklaşık 27 yıl süren iç savaş sebebiyle, ülke harabe durumundadır. Bu nedenle inşaat sektörü ülkede en fazla pazar potansiyeline sahip sektörlerdendir. Yüksek konut açığı sebebiyle, konut inşaatı hükümetin başlıca hedeflerinden biridir.

Angola'da çok önemli iş ve yatırım fırsatı olmasına karşın pazarın ve pazardaki kurumların ve aktörlerin tam olarak oturmaması nedeniyle çeşitli sıkıntılar bulunmaktadır. Angola'da, pazar fırsatlarına rağmen, pazara girişteki yüksek maliyetler, karmaşık bürokratik işlemler, yetersiz iletişim altyapısı, İngilizce'nin az kullanımı ve zayıf alt yapı gibi olumsuzluklar da bulunmaktadır. Bu noktada pazara yeni girecek olanların dikkatli olması gerekmektedir.

ANGOLA DIŞ TİCARETİ

2010-2013 Döneminde Angola'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2010	2011	2012	2013
İhracat	50.595	67.310	69.255	73.689
İthalat	16.667	20.229	22.858	25.715
Hacim	67.262	87.539	92.113	99.404
Denge	33.928	47.081	46.397	47.974

Kaynak: Angola Country Report 2013, www.eiu.com

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

		2010	2011	2012
2709	Ham Petrol	51.282,15	63.346,66	70.032,72
7102	Elmaslar	226,22	449,43	837,49
2710	Petrol Yağları	398,66	751,10	569,39
2711	Petrol Gazları	321,18	356,55	410,56
7204	Demir-Çelik Döküntü ve Hurdası	21,81	63,91	62,01

Angola'nın önemli ihraç ürünleri ham petrol, elmaslar, petrol yağları, petrol gazları ve demir-çelik döküntü ve hurdalarıdır. Bu ürünlerden petrol yağları aynı zamanda Angola'nın en çok ithal ettiği ürünler arasında ilk sırada yer almaktadır. İhracat yapılan başlıca ülkeler Çin, ABD, Hindistan, Tayvan, G. Afrika Cumhuriyeti ve Portekiz'dir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

		2010	2011	2012
2710	Petrol Yağları	662,23	861,67	986,97
8502	Elektrojen Grupları	162,55	247,07	546,37
207	Kümes Hayvanları Etleri ve Sakatları	282,91	400,47	442,49
8431	Ağır İş Makine ve Aksamları	494,21	371,78	430,52
8704	Motorlu Taşıtlar	270,38	231,81	391,85

Angola'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, elektrojen grupları, kümes hayvanları etleri ve sakatları, ağır iş makine ve aksamları ve motorlu taşıtlardır. Ülkenin ithalat yaptığı en önemli ülke tıpkı ihracatında da olduğu gibi Çin'dir. Çin'i Portekiz ve Kanada takip etmektedir. Bunlara ek olarak İspanya, İngiltere ve Fransa ülkenin ithalatını gerçekleştirdiği önemli pazarlardır.

TÜRKİYE-ANGOLA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Angola, Ekonomi Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN'ın uygun görüşü ve Müsteşarlık Makamı'nın 13/04/2012 tarih ve 2012/365 sayılı Onayı ile 2012-2013 döneminde öncelikli ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

2012 yılında Angola ile olan ikili ticari ilişkilerimiz %7 oranında artmış ve iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 236 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Angola'ya ihracatımız 234,6 milyon \$, ithalatımız ise 1,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Son yıllara bakıldığında Türkiye ile Angola arasındaki ticaret artmakta olduğu gözlenmektedir. 2011 yılında ihracatımız %102 artmış, dış ticaret hacmimiz 220,9 milyon \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise dış ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %7 artarak 236,3 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU
TÜRKİYE-ANGOLA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2008	182.248	16.023	198.271	166.225
2009	151.729	9	151.738	151.720
2010	109.119	276	109.395	108.843
2011	220.613	340	220.953	220.273
2012	234.570	1.812	236.381	232.758

Kaynak: TÜİK verileri

ANGOLA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Angola'nın ciddi bir seramik kaplama malzemeleri ihracatı bulunmamaktadır. 2010 yılında 6 Bin \$, 2011 yılında 19 Bin \$; 2012 yılında ise Bin \$ ihracat gerçekleştirmiştir. Pakistan, Portekiz, Hindistan, Nijerya ve Sao Tome-Principe ihracat yapılan pazarlardır.

Angola'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	6	82.630
2011	19	95.744
2012	1	109.724

Kaynak: Trademap

Angola'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2010 yılında 82,6 milyon \$ iken, 2011 yılında 95,7 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre %15 artarak 109,7 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	44.575	53.673	20
Portekiz	29.575	34.285	16
İspanya	10.940	12.272	12
Brezilya	4.921	4.565	-7
Tayland	1.318	1.126	-15
Hindistan	1.250	1.080	-14
İtalya	1.443	681	-53
Namibya	642	625	-3
Almanya	46	342	643
Güney Afrika	326	266	-18
TOPLAM	95.744	109.300	14

Kaynak: Trademap

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

2012 yılı verilerine göre Angola'nın toplam SKM ithalatı 109,3 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Bahsi geçen yılda Angola'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (53,6 milyon \$), Portekiz (34,2 milyon \$), İspanya (12,2 milyon \$), Brezilya (4,5 milyon \$) ve Tayland (1,1 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Angola'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 11. sırada yer almakta olup, Angola'nın toplam SKM ithalatından % 0,07 pay almaktadır.

Angola'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	0	18.677
2011	0	21.124
2012	0	19.703

Kaynak: Trademap

Son 5 yıllık verilere göre Angola'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı bulunmamaktadır. Angola'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı ise 2010 yılında 18,6 milyon \$ iken, 2011 yılında 21,1 milyon \$ seviyesine yükselmiş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre değer bazında %7 azalarak 19,7 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Portekiz	10.106	11.168	11
Çin	8.399	6.332	-25
Hindistan	294	616	110
İspanya	66	402	509
Brezilya	597	398	-33
Namibya	346	355	3
Güney Afrika	149	261	75
Fransa	167	191	14
Yunanistan	0	114	-
İsviçre	0	90	-
TOPLAM	21.124	20.059	-5

Kaynak: Trademap

2012 yılı verilerine göre Angola'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Portekiz (11, 1 milyon \$), Çin (6,3 milyon \$), Hindistan (616 bin \$), İspanya (402 bin \$) ve Brezilya (398 bin \$) olmuştur.

Angola'nın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine ve Türkiye'ye uygulanan gümrük vergisi GTİP:6907 için %20, GTİP:6908 için %15 ve GTİP:6910 için %10'dur.

TÜRKİYE-ANGOLA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Angola'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	2.856	21.064
2009	512	6.869
2010	14.756	86.219
2011	3.225 m ² 117.930 kg	134.964
2012	433 m ² 151.525 kg	78.413

Kaynak: TÜİK Verileri

2008-2012 yılları arasında Angola'ya yönelik SKM ihracatına bakıldığında, en yüksek seviyeye 134,9 bin \$ ihracat ile 2011 yılında ulaşmıştır. 2012 yılında bir önceki yıla göre %42 azalarak 78,4 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Angola'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	20.085	25.335
2009	0	0
2010	5.917	11.112
2011	0	0
2012	0	0

Kaynak: TÜİK Verileri

Angola'ya yönelik SSG ihracatı sadece 2008 ve 2010 yıllarında gerçekleşmiştir. 2008 yılında ihracat 25 bin \$ iken, 2009'da ihracat yapılmamış; 2010 yılında ise %56 azalarak 11,1 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Angola'ya doğrudan sefer düzenleyen başlıca hava yolları Portekiz, Frankfurt, Londra, Paris, Dubai, Pekin ve Johannesburg'dur. Diğer taraftan, Kenya Hava Yolları haftada iki kez Nairobi- Luanda seferi başlatmıştır.

Qatro de Fevereiro Uluslararası Havaalanı başkent Luanda şehir merkezinden 4km uzaklıktadır. Havaalanının şehir merkezine uzaklığı trafik durumuna bağlı olarak yaklaşık 15 dk sürmektedir. Bunlara ek olarak, havaalanında ayrıca aşı kontrolü (sarı kart) ve uçakta dağıtılan giriş formu doldurularak ibraz edilmektedir.

Angola'nın tüm karayolu ağı 73.000 km uzunluğundadır. Başkent Luanda'da yeni bir liman inşaatı yapılacağı Mart 2010 tarihinde duyurulmuştur.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo-Verde-Talatona, Luanda, Angola

Telefon: (00-244) 939 765 336/337

E-Mail: embassy.luanda@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo-Verde-Talatona, Luanda, Angola

Telefon: (00-244) 939 765 336

(00-224) 943 757 642

E-Mail: luanda@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Angola Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri
- <http://www.alfandegas.gv.ao/>

GENEL BİLGİLER

Resmi Dil	: Amharikçe, Oromo, Tigrinya, Somaliae, İngilizce
Başkenti	: Addis Ababa
Yüzölçümü	: 1.127.127 km ²
Nüfus	: 88,4 Milyon(2013 tahmini)
Önemli Şehirler	: Addis Ababa, Afar, Dire Dawa, Nazret, Gondar
GSYİH (2012)	: 39,6 Milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012)	: 1.197 Dolar(2012)
Büyüme Oranı	: %8(2012)
Enflasyon (%)	: %8,8
Döviz Kuru 1 ABD \$=Birr	: 20,10

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 3.108
İthalat (Milyon \$)	: 9.513
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 12.621
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 6.405
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, buğday, palm yağı, otomobil, gübre, iş makineleri
Başlıca İhraç Maddeleri	: Kahve, susam, sebzeler, kesme çiçek altın, kuru bakliyat, canlı hayvan, koyun ve keçi eti ve hayvan derileri
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Arabistan, Hindistan, ABD, BAE
İhracatında Önemli Ülkeler	: Somali, Hollanda, Almanya, Çin, Suudi Arabistan, Sudan
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 394,8 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 47,0 Bin \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	: Susam, yağlı tohumlar, pamuk iplikleri, mısır, pamuklu mensucat, bakliyat, örme mensucat ve hayvan barsakları
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, hortum, boru ve bağlantı elemanları, bakır teller, toprak ve maden işleme makineleri ile iplik işleme makineleri

GENEL EKONOMİK DURUM

Son kalkınma planına göre Etiyopya ekonomisinin yıllık ortalama minimum %11 ve maksimum %14,9 oranında gelişme göstermesi hedeflenmiş olup, tarım sektörünün ekonominin lokomotif sektörü olmaya devam edeceği ve 2015 yılına kadar tarım sektörünün yıllık ortalama minimum %8 ve maksimum %14,5 oranında gelişme göstermesi hedeflenmektedir. Plan hedeflerine ulaşmak için tarım sektöründe yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının artırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edileceği belirtilmektedir. Özellikle ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan hububat, kahve ve çay gibi ürünlerin üretimlerinin artırılması da hedeflenmektedir.

ETİYOPYA DIŞ TİCARETİ

2008-2012 Döneminde Etiyopya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	1.555	1.618	2.329	2.614	3.108
İthalat	7.206	7.972	8.602	8.896	9.513
Hacim	8.761	9.590	10.931	11.510	12.621
Denge	-5.651	6.354	6.273	6.282	6.405

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	1.618.166	2.329.793	2.614.892
0901	Kahve	369.809	699.148	846.866
1207	Yağlı Tohumlar	380.317	338.813	363.779
0709	Diğer Sebzeler (Taze / Soğutulmuş)	168.473	245.065	238.060
0603	Kesme Çiçek ve Tomurcuklar	131.518	143.817	168.946
0102	Canlı Sığır	36.737	77.633	137.773

Etiyopya'nın toplam ihracatı 2010 yılında %30 artarak 2.329 milyar \$; 2011 yılında ise %10 artarak 2,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Kahve, susam, sebzeler, kesme çiçek altın, kuru bakliyat, canlı hayvan, koyun ve keçi eti ve hayvan derileri önemli yer tutan ihraç ürünlerindedir. Canlı hayvan veya bunların etlerinin tamamına yakını civardaki Müslüman ülkelere ihraç edilirken deriler AB ve Uzak Doğu ülkelerine satılmaktadır. Etiyopya'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler başta Almanya (%12,2) olmak üzere Çin, Somali, Hollanda, Sudan, Arabistan ve İsviçre'dir. Ülkemiz ise Etiyopya'nın ihracatında %1,7'lik payı ile 17. sırada yer almaktadır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	7.973.880	8.601.769	8.896.288
2710	Petrol Yağları	1.222.508	1.544.437	1.484.343
1001	Buğday	321.619	304.281	402.631
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	205.984	382.227	357.568
1511	Palm Yağı	204.791	222.742	330.878
8429	İş Makineleri	183.415	146.891	195.427

Etiyopya'nın ithalatı 2010 yılında %7 artarak 8,6 milyon \$; 2011 yılında ise %3 artarak 8,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Etiyopya'nın 2006 yılında 5 milyar dolar civarında bulunan ithalatı ise 2011 yılında 8,9 milyar dolara ulaşmış, 2012 yılında da 9,5 milyar dolara yükseldiği tahmin edilmektedir.

Etiyopya'nın 2011 yılı toplam ithalatında Çin %19,3'lük payı ile ilk sırayı almakta, bu ülkeyi sırasıyla Arabistan, Hindistan, ABD, BAE, Japonya, İtalya ve Türkiye takip etmektedir. Türkiye'nin Etiyopya'nın ithalatındaki payı %4'dür.

TÜRKİYE-ETİYOPYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Etiyopya Türkiye dış ticareti ise giderek artış göstermekle birlikte ihracatımız henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. 2010 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre önemli ölçüde azalma göstermiş olmasına rağmen 2011 yılı itibariyle 276 milyon dolara 2012 yılında ise 395 milyon dolar ile maksimum düzeyine ulaşmıştır. 2011 yılı itibariyle ithalatımız 42 milyon dolar 2012 yılında ise 47 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret sürekli ülkemiz lehine fazlalık vermekte olup, 2011 yılında Etiyopya ile olan dış ticaretimiz ülkemiz lehine 233,7 milyon dolar 2012 yılında ise 347,8 milyon dolar fazlalık vermiştir.

TÜRKİYE-ETİYOPYA DIŞ TİCARETİ (\$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	39,3	163,8	203,1
2009	35,1	229,0	264,1
2010	40,9	174,8	215,7
2011	41,8	275,5	317,3
2012	47,0	394,8	441,7

Kaynak: TÜİK verileri

Etiyopya'ya olan ihracatımızdaki en önemli ürünler demir çelik sektörü ürünleridir. 2012 yılındaki Etiyopya'ya olan ihracatımızın %65'ini demir çelik ve ürünleri ihracatı oluşturmuştur. İhracatımızda demir çelik ürünleri dışında plastikten hortum, boru ve bağlantı elemanları, bakır teller, toprak ve maden işleme makineleri ile iplik işleme makineleri önemli yer tutmaktadır.

Etiyopya'dan olan ithalatımızdaki başlıca ürünler ise başta susam olmak üzere yağlı tohumlar, pamuk iplikleri, mısır, pamuklu mensucat, bakliyat, örme mensucat ve hayvan barsaklarıdır. Etiyopya'dan olan susam ithalatımız 2012 yılı toplam ithalatımızın %57'sini oluşturmuştur.

ETİYOPYA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2010 yılında 22 bin \$ seramik kaplama malzemeleri ihracatı gerçekleştiren Etiyopya, 2011 ve 2012 yılında SKM ihracatı gerçekleştirilmemiştir.

Etiyopya'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	22	15,013
2011	0	17,628
2012	0	19,572

Kaynak: Trademap

Etiyopya'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatına bakıldığında ise 2011 yılında 17,6 milyon \$ seviyesinde gerçekleşirken bu rakamın 2012 yılınca 19,5 milyon \$ seviyesine ulaştığı görülmektedir. Etiyopya'nın SKM ithalatı gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla Çin (11 milyon \$), Hindistan (3 milyon \$), Birleşik Arap Emirlikleri (2 milyon \$), İtalya (1 milyon \$) ve İspanya (573 bin \$)'dir. Türkiye, Etiyopya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 7. sırada yer almakta olup, Etiyopya'nın toplam SKM ithalatından %1,5 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	10.234	11.309	11
Hindistan	2.962	3.288	11
BAE	1.801	2.201	22
İtalya	929	1.089	17
İspanya	604	573	-5
Mısır	348	412	18
Türkiye	7	290	4.043
Sudan	340	96	-72
Tayland	0	90	-
Almanya	80	89	11
TOPLAM	17.628	19.572	11

Kaynak: Trademap

Etiyopya'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	11	4,124
2011	3	4,624
2012	5	5,796

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Etiyopya'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre ciddi bir düşüş yaşamış ve 3 bin \$ düzeyine gerilemiştir. 2012 yılına gelindiğinde ise bu rakam 5 bin \$ seviyesine yükselmiştir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	2.786	3.206	15
Hindistan	732	1.005	37
BAE	356	707	99
İtalya	449	314	-30
İspanya	47	213	353
Mısır	30	147	390
Türkiye	54	117	117
Almanya	34	30	-12
Pakistan	27	15	-44
İsveç	1	7	600
Toplam	4.624	5.796	25

Kaynak: Trademap

Etiyopya'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 4,6 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılına gelindiğinde ise SSG ithalatı artmış ve yaklaşık olarak 5,8 milyon \$ düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre ülkenin en çok SSG ithalatı gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (3,2 milyon \$), Hindistan (1 milyon \$), Birleşik Arap Emirlikleri (707 bin \$), İtalya (314 bin \$) ve İspanya (213 bin \$)'dir.

Etiyopya'nın SKM (GTİP:6907+6908) ürünlerinde Türkiye ve diğer AB ülkelerine uyguladığı gümrük vergisi oranı %35, SSG (GTİP:6910) ürünlerinde ise %20'dir. Gümrük vergisine ilave excise tax, withholding tax, surcharge tax ve bazı ürünlerde Scheduled A ve Scheduled B vergileri uygulanmaktadır. KDV de % 15 olarak en sonunda ilave edilmektedir. Seramik ürünleride Excise tax ile Scheduled tax bulunmamaktadır. Withholding ve Surcharge Tax ise Gümrük İdarelerinden öğrenilmektedir.

TÜRKİYE-ETİYOPYA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Etiyopya'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	1.440	21.604
2009	54	710
2010	3.788	38.370
2011	4.181	22.247
2012	17.438 m ² 278.642 kg	351.075

Kaynak: TÜİK Verileri

2008-2011 yılları arasında istikrarsız ve düşük tutarlı olan SKM ihracatı 2012 yılında ani bir artışla 17 Bin m², 278,6 ton ve 351 Bin \$ olarak gerçekleşmiştir. Seramik sağlık gereçlerinde ise 2009 yılında 35 ton ve 136,5 Bin \$ ile en yüksek ihracat seviyesi yakalanmış olup; 2010 ve 2011 yıllarında ihracat azalmış; 2012 yılında ise tekrar artış eğilimine girerek bir önceki yıla göre miktarda %18, değerinde %91 artarak 35,4 ton ve 101,8 Bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Etiyopya'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2008	18.050	19.255
2009	35.209	136.561
2010	26.622	43.944
2011	29.938	53.258
2012	35.442	101.813

Kaynak: TÜİK Verileri

ULAŞIM VE NAKLİYE

Etiyopya'da ulaştırma altyapısı son derece geri ve yetersiz düzeydedir. Cibuti dışında komşuları olan Kenya, Uganda, Sudan ve Eritre gibi ülkelere de sağlıklı ve gelişmiş bir bağlantı kurulamamış durumdadır. Etiyopya'nın yetersiz ve güvenli olmayan ulaştırma altyapısı ekonomik kalkınmasındaki en önemli engellerden birisi olarak görülmekte ve bu durum limanlara ve pazarlara ulaşmasını da engellemektedir.

Etiyopya'ya deniz yoluyla gelen mallar Cibuti limanına gelmekte ve buradan karayolu veya demiryolu vasıtasıyla Etiyopya'ya ulaşmaktadır. Bugün için Etiyopya dış ticaretinin %98'i Cibuti Limanı yoluyla yapılmakta olup ekonomik açıdan Etiyopya dış ticareti için alternatif limanların bulunmaması nedeniyle kısa ve orta vadede de bu durum devam edecektir. Etiyopya'nın yolcu ve yük taşımacılığının %95'inden fazlası karayolları ile yapılmaktadır. Etiyopya'daki tek demiryolu hattı Cibuti'den Addis Ababa'ya uzanan 850 km'lik hattır. Bu hat Dire Dawa'dan da geçmektedir. Bu demiryolu hattı ile yılda 800 bin yolcu ve 250 bin ton da yük taşınmaktadır ve bu miktarlar Etiyopya'nın yıllık toplam

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ RAPORU

taşıma trafiğinin %5'i gibi bir orana tekabül etmektedir. Bu demiryolu hattının bakımı yeterince yapılmamakta ve acil olarak kapasitesinin ve güvenliğinin artırılması için rehabilitasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Hükümet özel sektör katılımcısı bulabildiği takdirde ikinci bir hat olarak Awara- Addis Ababa demiryolu hattının inşasına başlamayı hedeflemektedir.

Etiyopya'nın son derece yetersiz ve geri kalmış karayolu ve demiryolu altyapısına karşın havayolu ulaşımı nispeten daha gelişmiş durumdadır. Addis Ababa Afrika Birliği'nin merkezi olması ve Asya, Ortadoğu ve Afrika arasında önemli bir merkez olması nedeniyle hava trafiği açısından da önemli bir merkez konumundadır. Uluslararası Bole Havaalanı Afrika'da 1. kategoride yer alan 5 havaalanından birisidir. Geçtiğimiz yıllarda yolcu ve kargo taşımacılığı altyapısı daha da geliştirilen Bole Havaalanı meyve sebze ve kesme çiçek ihracatında da imkân veren bir konuma gelmiştir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: P.K. 1506 Addis Araba, Etiyopya
Telefon: (00-251) 11 661 23 21
(00-251) 11 661 31 61
E-Mail: embassy.addisababa@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Dembel Şehir Merkezi, 10. Kat No: 1002 C-D Addis Araba, Etiyopya
Telefon: (00-251) 11 552 88 55
E-Mail: addisababa@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Etiyopya Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

GHANA

GENEL BİLGİLER

Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Akra
Yüzölçümü	: 238.537 km ²
Nüfus	: 25,3 milyon (2012)
Önemli Şehirler	: Akra, Kumasi, Sekondi-Takoradi, Tamale
GSYİH (2012)	: 36,9 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012)	: 3.229 \$
Büyüme Oranı	: %7,3
Enflasyon (%)	: %8,8
Döviz Kuru 1 ABD \$=Gana Cedis	: 1,80

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 13.832
İthalat (Milyon \$)	: 17.618

Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 31.450
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: -3.786

Başlıca İthal Maddeleri	: Binek otomobiller, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, telli telefonlar için elektrikli cihazlar, kimyasal ilaçlar, çimento, pirinç, şeker
-------------------------	---

Başlıca İhraç Maddeleri	: Altın, kakao, kereste ve su ürünleri
-------------------------	--

İthalatında Önemli Ülkeler	: ABD, Çin, Fransa, Belçika, İngiltere, Güney Kore
İhracatında Önemli Ülkeler	: Güney Afrika, BAE, Hollanda, İsviçre, İngiltere, Mali

Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 223.502 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 303.476 Bin \$

Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri : Kakao ve kakao ürünleri, altın
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri : Demir-çelik ürünleri, çimento, petrol yağları, tel, kablo ve diğer iletkenler, buğday unu, makarna, kireç, bulgur, irmik, otomobil lastikleri, elektrik akümülatörleri, hijyenik havlular, bebek bezleri

SIYASİ GÖRÜNÜM

Gana 6 Mart 1957'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. Bağımsızlığını kazandıktan sonra uzun süre kötü yönetim, rüşvet, yolsuzluk ve kaçakçılık gibi nedenlerden dolayı fazla bir ilerleme kaydedememiştir. 1966 ve 1981 yıllarında gerçekleştirilen askeri darbelerden sonra ülkede ekonomik istikrar ve demokrasi

dönemi başlamıştır. Günümüzde Afrika ülkeleri içinde Gana diğer ülkeler için politik ve ekonomik anlamda model ülke olarak kabul edilmektedir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Son yıllarda ekonomide önemli bir büyüme hızı yakalayan Gana, özellikle 2000'li yıllardan sonra uluslararası ilişkilerini de hızla güçlendirmektedir. 2008 yılında Afrika Futbol finallerinin Gana'da başarıyla düzenlenmiş olması Gana için çok önemli gelişme sinyalleri vermiştir. 2012 verilerine göre GSYİH'sı 36,9 milyar \$ olan Gana'da ekonominin temel sektörü tarım'dır. Tarımın GSYİH'a katkısı %35 seviyesindedir. Hizmetler sektörü GSYİH'dan %30 pay almakta olup, sanayinin GSYİH'a katkısı %25; sanayi sektörü içinde yer alan madencilik ve petrol sektörünün ise payı %10 düzeyindedir.

İnşaat, sanayi sektörünün ikinci en büyük alt sektörüdür. Sanayi üretimindeki payı %30, GSYİH'daki payı %8'dir. Yol yapım çalışmaları inşaat sektörü içinde önemli bir yere sahiptir. İnşaat sektöründeki büyüme finansman teminine ve hükümetin taahhütleri verme hızına bağlı olarak gelişmektedir. Son yıllarda özel sektör için konut sektöründe önemli yatırım fırsatları dikkat çekmektedir.

GANADİŞ TİCARETİ

2008-2012 Döneminde Gana'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	5.270	5.840	7.960	12.785	13.832
İthalat	10.269	8.046	10.950	15.968	17.618
Hacim	15.539	13.886	18.842	28.753	31.450
Denge	-4.999	-2.206	-3.058	-3.183	-3.786

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Ghana Country Report October 2012

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

	2011	2012
TOPLAM	18.400.572	18.761.239
Elmaslar, kıymetli taşlar, metaller vb.	4.852.754	7.111.339
Mineral yakıtlar, yağlar, damıtılmış ürünler	7.338.060	4.560.920
Meyveler, kabuklu yemişler vb.	554.300	3.138.263
Kakao	2.294.370	2.040.928
Ağaç ve ağaç mamulleri, odun kömürü	482.888	377.437

Kaynak: Trademap

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ RAPORU

Gana'nın toplam ihracatı 2012 yılında %2 artarak 18,7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Toplam ihracatta ilk sırayı 7,1 milyar \$ ile elmas ve kıymetli taş ihracatı oluşturmaktadır. Elmas ve kıymetli taşlardan sonra en fazla ihracatı yapılan ürünler sırasıyla mineral yakıtlar, yağlar ve damıtılmış ürünler; meyveler ve kabuklu yemişler; kakao; ağaç ve ağaç mamulleridir.

Gana'nın ihracatında en önemli ülke G. Afrika Cumhuriyeti (4.5 milyar \$) 'dir. Diğer önemli ülkeler sırasıyla Hindistan (1.9 milyar \$), BAE (1.6 milyar \$), Fransa (1.4 milyar \$), Vietnam (1.3 milyar \$) ve İtalya (1.2 milyar \$) 'dır. Türkiye'nin Gana'nın ihracatındaki payı % 1 olup, 17. sıradadır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

	2011	2012
TOPLAM	13.573.327	14.011.931
Demiryolu ve tramvay dışı kara taşıtları	1.910.007	2.315.141
Makine, nükleer reaktör, ısıtıcı vb.	1.835.373	2.093.172
Elektrik, elektronik ekümanlar	1.195.863	1.213.444
Kitap, gazete vb.	1.797.575	775.871
Demir, çelik aksamlar	494.107	718.497

Kaynak: Trademap

Gana'nın ithalatı 2012 yılında %3 artarak 14 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Gana'nın ithalatında demiryolu ve tramvay dışı kara taşıtları ilk sıralarda yer alırken, ülkenin diğer ithalat kalemleri makine, nükleer reaktör, ısıtıcı vb.; elektrik, elektronik ekümanlar; kitap, gazete vb.; demir, çelik aksamlardır.

Gana'nın ithalatından en büyük payı Çin (2.4 milyar \$) almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla ABD (1.6 milyar \$), Birleşik Krallık (1.4 milyar \$), Belçika (924 milyon \$) ve Hindistan (592 milyon \$) izlemektedir. 2012 yılı verilerine göre Türkiye'nin Gana'nın toplam ithalatındaki payı %1,3 olup, 19. sıradadır.

TÜRKİYE-GANA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Gana arasındaki ticaret hacmi son 5 yılda giderek artarak; 2008 yılına kıyasla yaklaşık 4 kat büyüyerek 2012 yılında 526 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Son dört yılda Gana'dan gerçekleştirilen ithalat da benzer oranlarda artmış ve ticaret dengesi Gana lehine seyretmeye devam etmiştir. 2012 yılında ihracatımız 224 milyon \$; ithalatımız 303 milyon \$ olurken; dış ticaret açığımız 80 milyon \$ olmuştur. Önümüzdeki yıllarda Gana ile dış ticaretimizin artış göstermesi beklenmektedir.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU TÜRKİYE-GANA DIŞ TİCARETİ (\$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	46.453.204	100.366.452	146.819.656
2009	102.094.662	72.850.617	174.945.279
2010	194.358.368	96.483.674	290.842.042
2011	292.272.820	218.560.285	510.833.105
2012	303.476.199	223.495.713	526.971.912

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Türkiye'den Gana'ya 420 farklı ürün ihracatı yapılmıştır. İhracatımızda başlıca kalemleri demir-çelik ürünleri, çimento, petrol yağları, tel, kablo ve diğer iletkenler, buğday unu, makarna, kireç, bulgur ve irmik, otomobil lastikleri, elektrik akümülatörleri, hijyenik havlular ve bebek bezleridir.

2012 yılında Gana'dan 30 farklı ürün ithal edilmiştir. İthal edilen başlıca ürünler kakao ve kakao ürünleri ve altındır.

GANANIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Gana'nın seramik kaplama malzemeleri ihracatı bir önceki yıla göre değerinde %89 artarak 94 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Gana'nın en çok SKM ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Liberya (74 bin \$), Sierra Leone (19 bin \$) ve Belçika (1000 \$) olmuştur. 2012 yılında Gananın SKM ihracatı bulunmamaktadır.

Gana'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	10	45.825
2011	94	85.081
2012	0	89.900

Kaynak: Trademap

Gana'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2010 yılında 45,8 milyon \$ iken, 2011 yılında 85,1 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre miktar bazında değer bazında %6 artarak 89,9 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	64.834	66.277	2
İspanya	9.430	12.382	31
İtalya	3.690	6.021	63
BAE	4.611	2.695	-42
Almanya	336	340	1
Güney Afrika Cum.	184	272	48
Brezilya	370	270	-27
Tayland	132	269	104
Türkiye	88	211	140
ABD	200	202	1
TOPLAM	85.081	89.900	6

Kaynak: Trademap

2012 yılında Gana'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (66,2 milyon \$), İspanya (12,3 milyon \$), İtalya (6,0 milyon \$), BAE (2,6 milyon \$) ve Almanya (340 bin \$) olmuştur. Türkiye, Gana'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 9. sırada yer almakta olup, Gana'nın toplam SKM ithalatından %0,2 pay almaktadır.

Gana'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	2	5.089
2011	12	8.835
2012	30	10.659

Kaynak: Trademap

2012 yılı verilerine göre Gana'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre değerinde %150 artarak 30 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Gana'nın ihracat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla Birleşik Krallık, Liberya, Sierra Leone, Nijerya, İspanya, ABD ve Burkina Faso olmuştur.

Gana'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2010 yılında 5 milyon \$ seviyesindeyken, 2011 yılında 8,8 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre değer bazında %21 artarak 10,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Gana'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Çin (5,3 milyon \$), Hindistan (2,4 milyon \$), Birleşik Krallık (905 bin \$), Birleşik Arap Emirlikleri (905 bin \$) ve Hollanda (329 bin \$) olmuştur. Türkiye Gana'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 14. sırada yer almakta olup, Gana'nın toplam SSG ithalatından % 0,3 pay almaktadır.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2010 (Bin \$)	2011 (Bin \$)	2010/2011 % Değişim
Çin	4.076	5.394	32
Hindistan	1.976	2.496	26
Birleşik Krallık	1.037	905	-13
BAE	254	329	30
Hollanda	8	281	3.413
İtalya	275	222	-19
Belçika	186	193	4
ABD	340	160	-53
Almanya	100	130	30
Mısır	243	100	-59
Toplam	8.835	10.659	21

Kaynak: Trademap

Gana'nın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %10'dur.

TÜRKİYE-GANA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Gana'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	6.594	46.434
2009	20	118
2010	8.756	66.779
2011	1.583 m ² 104.807 kg	59.166
2012	16.425 m ² 92.901 kg	189.583

Kaynak: TÜİK Verileri

2009 yılında Gana'ya yönelik durma noktasına gelen ihracat 2010 yılı itibariyle yeniden yükselişe geçmiş olup; 2012 yılında bir önceki yıla göre değerinde %220 artış kaydedilerek 189 bin \$'lık seramik kaplama malzemeleri ihracatı yapılmıştır.

Türkiye'nin Gana'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
2008	18	43
2009	12	25
2010	23	30
2011	6	12
2012	24	91

Kaynak: TÜİK Verileri

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

2008 yılı itibarıyla Gana'ya yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız 18 ton ve 43 bin \$ seviyesinde iken, 2009,2010,2011 yılları boyunca azalışa geçmiş 2011 yılında 6 ton ve 12 bin \$ ile en düşük seviyede gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise bir önceki yıla göre miktar bazında %300, değer bazında ise %659 artarak toplam 24 ton ve 91 bin \$'lık ihracat yapılmıştır.

ULAŞIM VE TAŞIMACILIK

Karayolu taşımacılığı iç taşımacılıkta kullanılan başlıca taşımacılık türüdür. Yük taşımacılığının %98'i karayolu ile gerçekleşmektedir. Gana, Akra, Kumasi, Sekondi-Takoradi'yi birbirine bağlayan 953 km'lik bir demiryolu ağı bulunmaktadır. Ancak demiryolu ile ulaşım rötalar nedeniyle uzun sürmektedir. Gana'ya çok sayıda havayolu şirketinin uçuşları bulunmaktadır. Gana Havayolları Şirketi ülkenin ulusal havayolu şirkettir. Lufthansa, KLM, British Airways, Kenya Airways, Emirates'in Gana'ya direkt uçuşları bulunmaktadır. Akra'daki Kotoka uluslararası havaalanından Avrupa'ya, ABD'ye, Güney Afrika'ya ve Batı Afrika'daki pek çok ülkeye direkt uçuşlar bulunmaktadır.

Ülkenin güneydoğusundaki Tema ve güneybatısındaki Sekondi-Takoradi ülkenin başlıca iki limanıdır. İthalatın büyük bölümü Tema Limanı üzerinden, ihracatın çoğunluğu ise Takoradi Limanı'ndan yapılmaktadır. Fildişi Sahili'nde yaşanan sorunlar nedeniyle tamamen kara ile çevrili olan Burkina Faso, Mali ve Nijer'in alternatif yollar araması sebebiyle bu iki limanın trafiğinde artış yaşanmıştır. Bunun sonucunda Hükümet tarafından Tema ve Takoradi'nin bölgenin yeni ticaret merkezleri olmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: PMB-CT-149, Cantonments Akra/Gana

Telefon: (00-233) 302 218 180

E-Mail: embassy.accra@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: L 8 Blok 1. Bölüm 17/B PMB CT 149 Labone Abafum Crescent Cantonments Akra, Gana

Telefon: (00-233) 302 218 180/187

E-Mail: akra@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Gana Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Kenya Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce, Kiswahili
Başkenti	: Nairobi
Başlıca Şehirler	: Nairobi, Nakuru, Kisumu, Mombasa
Yüzölçümü	: 569.259 km ²
Nüfus	: 42,7 milyon (2012 tahmini)
GSYİH (2011)	: 34,6 milyar \$
Reel Büyüme (2011)	: 4,4 (%)
Kişi Başına GSYİH (ABD \$) (2011)	:1.711
Tüketici Enflasyon (% ort)	:18,9
Döviz Kuru (Kenya Şilini: 1 \$)	: 85,07 (2011)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 5.225 (2011)
İthalat (Milyon \$)	: 11.528 (2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	:16.753 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	:-6303
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, ham petrol, palm yağı, elektrikli cihazlar, demir-çelik, buğday, ilaçlar, otomobil, motorlu taşıtlar, hava taşıtları
Başlıca İhraç Maddeleri	: Çay, kesme çiçek, petrol yağları, kahve, baklagiller, karbonat, çimento, palm yağı, tütün, demir-çelik
İthalatında Önemli Ülkeler	: BAE, Hindistan, Çin, G.Afrika, Japonya, S. Arabistan, Endonezya, ABD, İngiltere, Singapur
İhracatında Önemli Ülkeler	: Uganda, İngiltere, Tanzanya, Hollanda, ABD, Mısır, Sudan, Pakistan, BAE, Demokratik Kongo
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 138.033 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 17.877 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik, gübre, buğday unu, tütün kırpıntıları, kuru baklagil, makarna, elektrikli su ısıtıcıları ve kağıt ürünleri
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Ekime elverişli tohum, çay ve ham deri.

GENEL EKONOMİK DURUM

Kenya, 12 Aralık 1963'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır ve cumhuriyetle yönetilmektedir. Kenya, Doğu Afrika'daki en büyük ekonomidir. Kenya bölge içi rekabetle karşı karşıyadır; bu rekabet son yıllarda önemli ölçüde ekonomik büyüme kaydeden Uganda ve Tanzanya'dan kaynaklanmaktadır.

Tarım sektörü GSYİH'nin %24,5'ini oluşturmaktadır. Tarım doğrudan ve dolaylı olarak istihdamı sağlamaktadır. 2011 yılı verilerine göre sanayinin GSYİH içindeki payı %14,9; hizmetlerin payı ise %66,1'dir. Enerji ve su sektörlerinin payı %4, madencilik sektörünün payı ise %0,5'dir. Sanayi sektörü 3 büyük kent olan Nairobi, Mombasa ve Kisumu'da toplanmıştır. Kenya Mombasa'da rafineri yoluyla petrol ürünleri üretmekte olup, önemli bir çimento kapasitesine sahiptir.

KENYA DIŞ TİCARETİ

Kenya'nın dış ticareti hızlı bir büyüme sürecindedir. 2011 yılı itibariyle ihracat 5,8 milyar \$, ithalat 15 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni gümrük birliğinin uygulanmasını müteakip, Kenya'nın EAC ile ticareti önemli oranda artmıştır. EAC üyeleriyle gümrük birliğinin amacı, beş yıl içinde tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması ve nihai mallarda %25, ara mamullerde %10 ve hammaddelerde sıfır olmak üzere üç aşamalı olarak OrTA Gümrük Tarifelinin (CET) konmasıdır.

2007-2011 Döneminde Kenya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
İhracat	4.081	5.001	4.463	5.169	5.853
İthalat	8.989	11.128	10.202	12.093	15.028
Hacim	13.070	16.129	14.665	17.262	20.881
Denge	-4.908	-6.127	-5.739	-6.924	-9.175

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	4.463.443	5.169.112	5.853.310
0902	Çay	893.984	1.163.630	1.176.308
0603	Kesme Çiçek	421.484	396.239	454.349
2710	Petrol Yapıları	177.853	205.151	239.010
0901	Kahve	41.318	75.037	152.903
0708	Baklagiller	109.451	95.464	145.169

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Kenya'nın en önemli ihraç ürünleri çay ve bahçe bitkilerdir. Diğer önemli ihraç kalemleri petrol yağları, kahve, baklagiller, karbonat, çimento, palm yağı, tütün ve demir-çelik'dir. İhracat yapılan başlıca gelişmiş ülkeler İngiltere, Hollanda ve ABD'dir. Yakın coğrafyada bulunan diğer önemli ihraç pazarları ise Uganda, Tanzanya, Sudan, BAE ve Mısır'dır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	10.202.001	12.092.926	15.028.508
2710	Petrol Yağları	1.399.217	1.646.343	2.563.287
2709	Ham Petrol	705.780	915.169	1.423.718
1511	Palm Yağı	332.619	451.960	589.824
8517	Telli Telefon-Telgraf İçin Elekt. Cihazlar	342.078	520.046	431.516
7208	Demir-Çelik	213.950	269.028	399.361

Kenya'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, ham petrol, palm yağı, elektrikli cihazlar, ve demir-çelikdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler arasında ilk üç sırayı BAE, Hindistan, Çin almaktadır. Bunları G.Afrika, Japonya ve İngiltere izlemektedir. Bir sonraki grup ise ABD, S.Arabistan ve Singapur şeklinde sıralanmaktadır. İthalatta ilk sırada yer alan BAE %15 pay alırken; Türkiye, Kenya'nın yaptığı ithalattan 191.854 Bin \$ ile %1,3 pay alarak 20. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-KENYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Kenya arasındaki ticaret dengesi Türkiye lehinedir. İkili ticaret fasıllar itibariyle ele alındığında, Türkiye'nin ihracatı sanayi ürünleri ağırlıklı; ithalatı ise yağlı tohumlar gibi üretimde geleneksel olarak açık verilen ve gıda sanayinin ihtiyaç duyduğu ürün gruplarından oluşmaktadır. Bunun yanı sıra; ham postlar, deri, kahve ve birtakım minerallerin ithalatı bu ülkeden karşılanmaktadır.

2008 yılında dış ticaret hacmimiz 245 milyon \$ ile rekor seviyede gerçekleşmiştir. Son 5 yılda ihracatımız azalırken; ithalatta artış yaşanmıştır. İhracat 233 milyon \$'dan 138 milyon \$'a gerilerken; ithalat 12,6 milyon \$'dan 17,9 milyon \$'a yükselmiştir. Buna rağmen 2012 yılında dış ticaret dengesi Türkiye lehinedir.

TÜRKİYE-KENYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2008	233.052	12.575	245.627	220.476
2009	70.623	5.813	76.435	64.810
2010	86.360	13.378	99.738	72.982
2011	199.203	14.749	213.953	184.454
2012	138.033	17.877	155.909	120.156

Kaynak: TÜİK verileri

KENYA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Kenya'nın seramik kaplama malzemeleri ihracatı bir önceki yıla göre %76 artarak 410 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Kenya'nın en çok SKM ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Uganda (184 bin \$), Tanzanya (44 bin \$), Ruanda (29 bin \$) ve Sudan (25 bin \$) olmuştur.

Kenya'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	197	18.729
2010	98	28.853
2011	410	33.509

Kaynak: Trademap

Kenya'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 18,7 milyon \$ iken, 2010 yılında 28,8 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre %13 artarak 33,5 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Kenya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (22,2 milyon \$), Hindistan (3,3 milyon \$), İspanya (2,9 milyon \$), Mısır (1,6 milyon \$) ve İtalya (996 bin \$) olmuştur. Türkiye, Kenya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 11. sırada yer almakta olup, Kenya'nın toplam SKM ithalatından %0,4 pay almaktadır.

Ülkeler	2010 (Bin \$)	2011 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	17.311	22.233	28
Hindistan	4.733	3.300	-30
İspanya	2.259	2.938	30
Mısır	1.284	1.632	27
İtalya	787	996	27
Birleşik Arap Emirlikleri	1.096	952	-13
Güney Afrika Cumhuriyeti	315	340	8
Almanya	195	286	47
Tayland	419	215	-49
Hong Kong	170	154	-9
TOPLAM	28.853	33.509	16

Kaynak: Trademap

Kenya'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	186	3.783
2010	227	8.311
2011	218	9.120

Kaynak: Trademap

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

2011 yılı verilerine göre Kenya'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı 218 bin \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2011 yılında Kenya'nın en çok ihracat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Sudan (95 bin \$), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (32 bin \$), Burundi (30 bin \$), Uganda (28 bin \$) ve Tanzanya (14 bin \$) şeklindedir.

Ülkeler	2010 (Bin \$)	2011 (Bin \$)	2010/2011 % Değişim
Çin	2.642	3.659	38
Mısır	1.424	1.908	34
Hindistan	1.513	1.528	1
Birleşik Krallık	523	690	32
Almanya	997	407	-59
İspanya	157	366	133
BAE	160	185	16
Güney Afrika	53	87	64
Portekiz	175	67	-62
İtalya	173	66	-62
Toplam	8.311	9.120	10

Kaynak: Trademap

Kenya'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2010 yılında 8,3 milyon \$ iken, 2011 yılında 9,1 milyon \$ seviyesine yükselmiştir. 2011 yılında Kenya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Çin (3,6 milyon \$), Mısır (1,9 milyon \$), Hindistan(1,5 milyon \$), Birleşik Krallık (690 bin \$), Almanya (407 bin \$) olmuştur. Türkiye ise bu sıralamada 11. sırada olup, Kenya'nın toplam SSG ithalatından %0,4 pay almaktadır.

Kenya'nın halihazırda ülkemiz ile imzalamış serbest ticaret anlaşması bulunmamaktadır. Kenya'nın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %25'dir. Ayrıca Comesa Birliği (Doğu Afrika Birliği) üyesi olmayan tüm ülkelere Kenya'nın uyguladığı gümrük vergisi oranları aynıdır. Öte yandan, Kenya'da ithal ürünlerin büyük bir çoğunluğu için standart %16 KDV uygulanmaktadır.

TÜRKİYE-KENYA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Kenya'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	6.898	82.098
2009	13.937	98.869
2010	7	142
2011	9.811 m ² 64.823 kg	114.940
2012	38.458 m ² 908.700 kg	410.112

Kaynak: TÜİK Verileri

2012 yılında Kenya'ya bir önceki yıla göre değerinde %257 artış kaydedilerek 410 bin \$'lık seramik kaplama malzemeleri ihracatı yapılmıştır.

Türkiye'nin Kenya'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	13.613	64.434
2009	293	799
2010	21.845	100.959
2011	16.551	44.355
2012	32.428	60.700

Kaynak: TÜİK Verileri

2012 yılı itibarıyla Kenya'ya yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız bir önceki yıla göre miktar bazında %96, değer bazında ise %37 artarak toplam 32 bin kg ve 61 bin \$'lık ihracat yapılmıştır.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Kenya ile Türkiye arasındaki mal taşımacılığı deniz yolu ile yapılmaktadır. Kenya'da Mombasa Limanına kadar gelen mallar Nairobi'ye kara ve demiryolu ile taşınmaktadır. Bununla beraber, Kenya limanı gibi Doğu Afrika limanlarına direkt ve düzenli gemi seferlerinin olmaması ihracatı zorlaştırmaktadır. Ancak, bu ülkeler ile ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde uygulamaya başlanmış bulunan faaliyetlerin sonucu olarak ülkemiz ile bu ülkeler arasındaki mal ticaretinin önümüzdeki dönemlerde gözle görülür ölçüde artmaya başlaması ile düzenli gemi seferlerinin başlaması beklenmektedir.

ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Kenya'da inşaat ve alt yapı sektörleri yabancı yatırımcının ilgisini çekmektedir. Çinli ve Hintli firmaların bu sektörlerde belirli bir ağırlığı vardır. Kenya Yatırım Ajansı'nın web site adresi (www.investmentkenya.com) ve Kenya Üreticiler Derneği (www.kam.co.ke) web sitesi adresinden Kenyalı işletmeler hakkında detaylı bilgi alınabilmektedir. Kenya ülkemizden daha çok inşaat malzemeleri, mobilya ve medikal malzeme sektöründen yatırımcıların ilgisini çekmektedir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Gigiri Road Off Limuru Road P.K. 64748 Nairobi, Kenya
Telefon: (00-254) 20 712 69 29
(00 254) 20 712 69 30
E-Mail: embassy.nairobi@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Gigiri Road Off Limuru Road P.K. 64748 Nairobi, Kenya
Telefon: (00-254) 20 712 47 78
E-Mail: nairobi@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Kenya Ülke Raporu
- T.C. Kenya Büyükelçiliği Nairobi Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

MOZAMBİK

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Mozambik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Portekizce (Resmi dil), 3 ana Afrika dil grubu; Makua-Lomwe, Tsonga, Sena-Nyanja
Başkenti	: Maputo
Yüzölçümü	: 799.380 km ²
Nüfus	: 23 milyon
Para Birimi	: Metical (MT)
GSYİH (2011)	: 12,8 milyar \$
Reel GSYİH Büyüme	: 7,1 (%)
Döviz Kuru (MT: 1 \$, ortalama)	: 29,8 (2012)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 3.470 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 6.168 (2012)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 9.638 (2012)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -2.698 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, alüminyum çubuk ve profiller, motorlu taşıtlar, et-sakatat-deniz hayvanı.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Alüminyum çubuk ve profiller, taş kömürü, petrol gazları, elektrik enerjisi, yaprak tütün ve döküntüleri.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE, Bahreyn, Birleşik Krallık.
İhracatında Önemli Ülkeler	: Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, Çin, Birleşik Krallık, Hindistan.
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 36,4 milyon \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 156,4 milyon \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Petrol yağları, demir-çelik çubuklar, gübre, elektrikli su ısıtıcıları, maya, makarna
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve döküntüleri, taş kömürü, susam tohumu.

GENEL EKONOMİK DURUM

Mozambik 9,2 milyar \$ GSYİH (2011) ile Afrika kıtasında 25. büyük ekonomidir. Gelişmekte olan Mozambik ekonomisi 2008-2011 döneminde ortalama %6,75 oranında büyümüştür. Ancak ülkede halen pek çok kişi yoksulluk sınırının altında hayatını sürdürmektedir. Bununla beraber, özellikle son dönemlerde bulunan doğal gaz rezervleri ile birlikte ülkenin büyümeye devam edeceği öngörülmekte olup, orta ve uzun vadede ülkenin büyük atılımlar göstereceği tahmin edilmektedir.

Ülke GSYİH'sının %28,4'ünü tarım oluşturmaktadır. Sanayi sektörü ülke GSYİH'sının %26,9'unu oluşturmakta ve işgücünün %6'sı sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Ülke GSYİH'sının %44,7'sini ise hizmetler sektörü oluşturmaktadır. Turizm sektörü yeterince gelişmemekle birlikte yüksek bir potansiyele sahiptir.

MOZAMBİK DİŞ TİCARETİ

Gelişmekte olan Mozambik'in dış ticaret hacmi artış eğiliminde olmakla birlikte, 2009 ve 2010 yıllarında düşüş yaşanmıştır. 2011 yılında ise dış ticaret hacmi büyük oranda artarak 9,9 milyar \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise %3 oranında düşerek 9,6 milyar \$ olmuştur.

2008-2012 Döneminde Mozambik'in Dış Ticareti (Bin \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	2.653.260	2.147.169	2.243.069	3.604.118	3.470.095
İthalat	4.007.763	3.764.207	3.564.230	6.305.647	6.164.394
Hacim	-1.354.503	-1.617.038	-1.321.161	-2.701.529	-2.694.299
Denge	6.661.023	5.911.376	5.807.299	9.909.765	9.634.489

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	TOPLAM	2.243.069	3.604.118	3.470.095
7604	Alüminyum Çubuk ve Profiller	9	1.348.688	1.088.973
2704	Taş Kömürü	4	20.738	434.469
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonatlar	135.362	186.702	248.099
2716	Elektrik Enerjisi	276.544	297.198	233.393
2401	Yaprak Tütün ve Tütün Döküntüleri	142.635	178.404	227.906

Mozambik'in 2012 yılında ihracatı 3,47 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Gelişmiş bir sanayiye sahip olmayan Mozambik'in ihracatınının %31'i alüminyum çubuk ve profiller oluşturmaktadır. Taş kömürü, petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, elektrik enerjisi ve yaprak tütün ve döküntüleri, titanyum cevherleri diğer başlıca ihraç kalemleridir. İhracat yapılan başlıca ülkeler Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, Çin ve Birleşik Krallık'dır. Türkiye Mozambik'in 20. büyük pazarıdır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	TOPLAM	3.564.207	6.305.647	6.164.394
2710	Petrol Yağları ve Bitümenli Mineral Yağları	520.592	1.097.413	1.135.037
2716	Elektrik Enerjisi	157.427	314.163	306.463
7601	İşlenmemiş Alüminyum	0	601.432	295.080
7604	Alüminyum Çubuk ve Profiller	2.543	4.171	268.182
8704	Motorlu Taşıtlar	146.637	272.274	241.424

Mozambik'in başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, alüminyum çubuk ve profiller ve motorlu taşıtlardır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE, Bahreyn ve Birleşik Krallık'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Güney Afrika Cumhuriyeti Mozambik'in toplam ithalatından %32 pay alırken; Türkiye, Mozambik'in yaptığı ithalattan % 0,52 pay alarak 20. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-MOZAMBİK TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE-MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	509	284	793	225
2005	6.363	12.365	18.728	-6.001
2010	46.038	43.346	89.384	2.692
2011	102.553	71.001	173.554	31.552
2012	36.397	156.385	192.763	-120.008

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 46 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %55 artarak 102,5 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceki yıla kıyasla %181 azalarak 36,3 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri petrol yağları, demir-çelik çubuklar gübre, elektrikli ısıtıcılar maya ve makarna almaktadır. Genel ithalatımız içinde çok %0,02 paya sahip olan Mozambik'ten ithal edilen başlıca ürünler ise yaprak tütün, taş kömürü ve susam tohumudur.

MOZAMBİK'İN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 ve 2012 yıllarında Mozambik'in seramik kaplama malzemeleri ihracatı gerçekleşmezken, 2010 yılında 15 bin \$ düzeyinde gerçekleşmiştir. 2010 verilerine göre Mozambik'in ihracat gerçekleştirdiği ülkeler; Singapur, Güney Afrika ve Zimbabve'dir.

Mozambik'in Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	15	8.157
2011	0	13.185
2012	0	11.896

Kaynak: Trademap

Mozambik'in seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2010 yılında 8,1 milyon \$ iken, 2011 yılında 13,1 milyon \$'a yükselmiş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre ise %10 azalarak 11,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	3.224	4.400	36
Portekiz	3.314	2.989	-10
Güney Afrika Cumhuriyeti	2.838	1.941	-32
Brezilya	1.101	811	-26
İspanya	809	541	-33
Birleşik Arap Emirlikleri	305	435	43
Hindistan	833	294	-65
Hong Kong	577	239	-59
Türkiye	17	118	594
Afganistan	10	25	150
TOPLAM	13.185	11.924	-10

Kaynak: Trademap

2012 yılında Mozambik'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (4,4 milyon \$), Portekiz (2,9 milyon \$), Güney Afrika (1,9 milyon \$), Brezilya (811 bin \$) ve İspanya (541 bin \$) şeklindedir. Türkiye 9. sırada olup, Mozambik'in toplam seramik karo ithalatından yaklaşık %1 pay almaktadır.

Mozambik'in Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	7	3.328
2011	3	3.849
2012	0	5.058

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Mozambik'in seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre %133 azalarak 3 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Mozambik'in ihracat gerçekleştirdiği sadece iki ülke (Güney Afrika ve Zimbabve) bulunmaktadır. 2012 yılında Mozambik'in seramik sağlık gereçleri ihracatı bulunmamaktadır.

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	946	1.594	68
Portekiz	1.080	1.403	30
Güney Afrika	799	677	-15
Hindistan	499	676	35
BAE	231	335	45
Hong Kong	41	203	395
Lübnan	45	62	38
Türkiye	29	44	52
İtalya	9	27	200
Birleşik Krallık	0	25	-
Toplam	3.849	5.078	32

Kaynak: Trademap

Mozambik'in seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 3,8 milyon \$ iken, 2012 yılında 5 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Mozambik'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla Çin (1,5 milyon \$), Portekiz (1,4 milyon \$), Güney Afrika (677 bin \$), Hindistan (676 bin \$) ve Birleşik Arap Emirlikleri (335 bin \$) olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 8. sırada olup, Mozambik'in toplam seramik sağlık gereçleri ithalatından yaklaşık olarak % 0,8 pay almaktadır.

Mozambik'in SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %7,5'dur. Ticaret anlaşması bulunmayan bütün ülkelere aynı oran uygulanmaktadır.

TÜRKİYE-MOZAMBİK SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Mozambik'e Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	116.130	466.821
2009	62.762	325.318
2010	115.067	116.791
2011	69.126 m ²	399.501
	170.339 kg	
2012	27.480 m ²	210.321
	128.662 kg	

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılında Mozambik'e 467 bin \$ seviyesinde ihracat gerçekleştirilirken son 5 yıl içinde değerinde %55 azalış göstererek 2012 yılında 210 bin \$ seviyesine gerilemiştir. 2011 yılında 69.126 m², 170.339 kg ve 399 bin \$ olan ihracat, 2012 yılında miktar ve değerinde azalarak 27.480 m², 128.662 kg ve 210 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Mozambik'e Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	41.920	54.220
2009	8.882	25.942
2010	22.130	31.350
2011	15.337	41.918
2012	18.140	35.941

Kaynak: TÜİK Verileri

Seramik kaplama malzemeleri sektöründe olduğu gibi 2008 yılında rekor seviyede gerçekleşen ihracat; son 5 yıl içerisinde dalgalı bir seyir izlese de genel olarak düşüş eğilimindedir. 2012 yılında Mozambik'e yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız bir önceki yıla göre miktar bazında %18 artarak, değer bazında ise %14 azalarak toplam 18 bin kg ve 36 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Mozambik'de 2012 yılında başlatılan en önemli müteahhitlik projesi kömür rezervlerinin yoğun olduğu Tete Bölgesi'nden ülkenin kuzeyinde yer alan Nacala Limanı'na uzanan demiryolu hattının başlatılmasıdır. Dört firmanın ortak olduğu projenin iki yıl içerisinde bitirilmesi planlanmaktadır. Projede Güney Afrika merkezli Beacon Hill Resources Plc., Brezilya kökenli Vale, İngiltere menşeli Rio Tinto firmaları ile yerel Portos e Caminhos de Ferro de Mocambique firmaları ortak olup, proje türü yapı-şirket şeklindedir.

2012'de başlayan bir diğer proje Rio Tinto Coal Mozambique firması 600 MW kapasitesinde Benga Güç Santrali projesidir. 2013 yılında üretime başlanması planlanan santralin 2020 yılında kapasitesinin 2.000 MW'a çıkarılması hedeflenmektedir.

Başkent Maputo ile Catembe arasına yapılacak köprü projesi ve Maputo Çevre yolu işine Çinli firmalar tarafından 2012 yılında başlanılmıştır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida da Marginal 3901, Maputo, Mozambik

Telefon: (00-258) 21 49 41 22

E-Mail: embassy.maputo@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Avenida da Marginal, 3901 Maputo, Mozambik

Telefon: (00-258) 21 494 122

E-Mail: maputo@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Mozambik Ülke Raporu
- T.C. Mozambik Büyükelçiliği Maputo Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

NİJERYA

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Nijerya Federal Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Abuja
Yüzölçümü	: 923.773 km ²
Nüfus	: 170,1 milyon (2012)
Önemli Şehirler	: Lagos, Kano, Ibadan, Port Harcourt, Kaduna
Nominal GSYİH (2012)	: 273,8 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012)	: 1.943 \$
Tüketici Fiyat Enflasyonu (%)	: % 12,2
Döviz Kuru (Naira: 1 \$, ortalama)	: 162,98

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 94.885 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 68.409 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol Yağları, Telli Telefonlar, Otomobiller, Çeşitli Su Araçları, Buğday, Pirinç, Motorsikletler, İlaçlar, Elektrojen Grupları, Şeker
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham Petrol, Petrol Gazları, Petrol Yağları, Kakao
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Hollanda, ABD, Hindistan, G. Kore, Birleşik Krallık, Fransa.
İhracatında Önemli Ülkeler	: ABD, Hindistan, İspanya, Brezilya, Fransa, Almanya, Hollanda
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 438,79 milyon \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 1.223,94 milyon \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-Çelik Çubuk, Elektrik Transformatörleri, Demir-Çelik Profil, Demir-çelik inşaat aksamı, Demir-Çelik Yassı Hadde Ürünleri, Çimento
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Petrol Gazları, ham petrol, diğer yağlı tohumlar, koyun-kuzu derileri, işlenmemiş alüminyum, tabii kauçuk, diğer hayvan derileri, pamuk

GENEL EKONOMİK DURUM

Nijerya, 1960'da İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. 155 milyon nüfus, 923.773 km² yüzölçümü ve sahip olduğu petrol kaynakları ile Afrika kıtasında önemli bir ülkedir. Nijerya dünyanın 12. büyük petrol üreticisi, 8. büyük petrol ihracatçısı ve 10. büyük petrol rezervine sahip ülkedir. Nijerya ekonomisi petrol sektörü, geleneksel tarım ve sınırlı düzeyde sanayi sektöründen oluşmaktadır. 2010 yılı verilerine göre; tarım sektörü (hayvancılık, ormancılık, balıkçılık dahil GSYİH'nın %41,8'ini, sanayi sektörü (petrol dahil) GSYİH'nın % 29,6'sını, hizmetler sektörü ise GSYİH'nın %28,6'unu oluşturmaktadır.

Nüfusun %45'i açlık sınırının altındadır.

NİJERYA DIŞ TİCARETİ

2008-2012 Döneminde Nijerya'nın Dış Ticareti (Milyar \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	85,7	56,1	76,5	92,5	94,4
İthalat	39,8	30,8	46,2	61,6	54,6
Hacim	125,5	86,9	122,7	154,1	149,0
Denge	45,9	25,3	30,3	30,9	39,8

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011
	TOPLAM	86.567.913	109.116.162
2709	Ham Petrol	60.904.646	92.327.412
2711	Petrol Gazları (Sıvılaştırılmış doğal gaz)	4.716.788	10.574.907
2710	Petrol Yağları	9.804.982	2.286.926
1801	Kakao ve Kakao Ürünleri Diğer Hayvanların	1.048.004	873.188
8905	Fener,Yangın Sönd,Tarak Gemisi,Yüzer Vinç	314.617	631.727

Nijerya'nın yıllar itibariyle değişmekle birlikte ihracatının %80-90'ını petrol oluşturmaktadır. Nijerya'nın 2011 yılı petrol ihracatı toplam ihracatının %87'sini oluşturmaktadır. İhracatta ikinci büyük kalem ise petrol gazlarıdır. İhracattaki payı %10'dur. Diğer önemli ihraç kalemleri sırasıyla kakao ve kakao ürünleri, yağlı tohumlar doğal kauçuk, yağlı tohumlar, hayvan derileri ve köselelerdir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011
	TOPLAM	44.235.269	47.165.857
2710	Petrol Yağları	375.430	9.124.591
8517	Telli Telefon Telgraf için Elektrikli Cihazlar	664.345	2.066.268
8703	Otomobiller	4.137.604	1.636.313
8905	Fener, Yangın Sönd, Tarak Gemisi, Yüzer Vinç	63.169	1.524.080
1001	Buğday	839.732	1.317.099

Nijerya'nın 2011 yılı ithalatında petrol yağları, telli telefonlar, otomobiller, çeşitli su araçları ve buğdaydır. Bu ürünlerin Nijerya'nın ithalatındaki payı %30.4'dür.

Ülkenin ithalatında en önemli ülke olan Çin'in Nijerya'nın 2011 yılı ithalatındaki payı %19.5'dir. Çin'den sonra Hollanda ithalatta ikinci büyük ülke olup, bu ülkeyi sırayla ABD, Hindistan, G.Kore, İngiltere ve Fransa izlemektedir. Nijerya'nın ithalatında Türkiye'nin payı ise % 0.8 düzeyinde olup, ülkemiz bu pay ile 22. sırada yer almaktadır.

Son dönemde Nijerya'da yaşanan en önemli gelişmelerden birisi değişen ticaret akımlarıdır. 2003-2009 yılları arasında ABD ve AB ile Nijerya arasındaki ticaret yarı yarıya azalmıştır. Çin ile ticaret ise 2000-2008 döneminde 8 kat artmıştır. Çin 2010 yılında genel olarak Afrika'nın en büyük ticaret ortağı olmuştur.

Afrika'nın en kalabalık ülkesi olan Nijerya, ABD için bölgedeki en büyük petrol ihracatçısı olması, önemli işgücü potansiyeli ve doğal kaynaklara sahip olmasına rağmen; yabancı yatırımcıları bölgeye çekmede çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Yabancı yatırımcıların karşılaştıkları sorunlar; istikrarsız makro ekonomik politikalar, yetersiz altyapı, bürokrasi, eğitilmiş iş gücü eksikliği, ticari anlaşmazlıkları çözme mekanizmasının eksikliği ve ülkedeki düzensizliktir.

TÜRKİYE-NİJERYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Nijerya arasındaki ticaret son yıllarda giderek gelişmekle birlikte, dış ticaret dengesi sürekli olarak Nijerya lehine fazlalık vermektedir. 2012 yılında 439 milyon \$'lık ihracatımıza karşın, 1,123 milyon \$'lık ithalatımız bulunmaktadır. Hem ihracatımız hem de ithalatımızın en yüksek düzeye ulaştığı 2012 yılında dış ticaret açığımız da 685 milyon \$'la rekor seviyede gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE-NİJERYA DIŞ TİCARETİ (Bin \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET HACMİ
2008	280,53	521,92	802,45	-241,39
2009	257,78	604,68	862,41	-346,95
2010	250,60	602,56	853,16	-351,96
2011	394,44	823,20	1.217,64	-428,76
2012	438,79	1.123,94	1.562,73	-685,15

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Türkiye'den Nijerya'ya 600 farklı ürün ihracatı yapılmıştır. İhracatımızda en önemli kalemler ihracatımızın %38'ini oluşturan demir-çelik ürünleridir. Diğer önemli ihrac kalemleri sırasıyla; demir-çelik çubuk, elektrik transformatörleri, demir-çelik profil, demir-çelik inşaat aksamı, demir-çelik yassı hadde ürünleri, çimento ve hijyenik eşya'dır. İhracatta ilk 7 sırada yer alan ürünler toplam ihracatımızın %61'ini oluşturmaktadır.

NİJERYA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2009 ve 2010 yıllarında Nijerya'nın seramik kaplama malzemeleri ihracatı yok denecek kadar azken 2011 yılında 3,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Nijerya'nın SKM ihracatının neredeyse tamamı BAE'ne (3.177 milyon \$) yapılmıştır. Diğer ihrac pazarları, G.Afrika, Angola, Cezayir ve Kamerun'dur.

Nijerya'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	11	328.223
2010	8	608.428
2011	3.187	197.088

Kaynak: Trademap

Nijerya'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 328.2 milyon \$ iken, 2010 yılında 608.4 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre % 68 azalarak 197 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Nijerya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (189 milyon \$), Brezilya (98 milyon \$), İspanya (19 milyon \$), Botswana (11 milyon \$) ve İtalya (10 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Nijerya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 10. sırada yer almakta olup, Nijerya'nın toplam SKM ithalatından %0,3 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	101.998	189.713	86
Brezilya	1.528	98.493	6.346
İspanya	31.558	19.801	-37
Botswana	0	11.598	-
İtalya	41.773	10.398	-75
Birleşik Arap Emirlikleri	6.099	6.682	10
ABD	1.129	2.485	120
İngiltere	1.212	1.865	54
Hindistan	552	1.297	135
Türkiye	813	1.148	41
Toplam	192.088	347.970	81

Kaynak: Trademap

Nijerya'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	0	107.456
2011	842	28.118
2012	0	22.243

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Nijerya'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı 842 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. Ancak 2012 yılında bu rakam tekrar sıfır seviyesine inmiştir. 2011 yılı verilerine göre ülkenin en önemli ihracat pazarları Birleşil Arap Emirlikleri (703 bin \$), Çin (126 bin \$), Güney Afrika (126 bin \$) ve ABD (4 bin \$)'dir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	21.418	15.259	-29
Birleşik Krallık	1.350	2.006	49
BAE	463	754	63
İsveç	0	658	#DIV/0!
Hindistan	1.247	605	-51
İtalya	521	403	-23
Mısır	247	388	57
ABD	505	333	-34
Fransa	104	327	214
Türkiye	205	319	56
Toplam	28.118	22.243	-21

Kaynak: Trademap

Nijerya'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 28 milyon \$ iken, 2012 yılında 22,2 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Nijerya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Çin (15,2 milyon \$), Birleşik Krallık (2 milyon \$), Birleşik Arap Emirlikleri (754 bin \$), İsveç (658 bin \$) ve Hindistan (605 bin \$) olmuştur. Türkiye bu sıralamada 10. sırada olup Nijerya'nın toplam SSG ithalatından %0,7 pay almaktadır.

Nijerya, ECOWAS'ın (The Economic Community of West African States) Ortak Gümrük Tarifesi'ni (CET- Common External Tariff) kullanmaktadır. Genelde temel maddelerde oran %0, temel ham maddeler ve sermaye mallarında %5, ara mallarda %10 ve tüketim maddelerinde %20'dir. İthalat sırasında ayrıca %5 oranında VAT (Value Added Tax) tahsil edilmektedir. Nijerya'nın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %20'dir.

TÜRKİYE-NİJERYA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Nijerya'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	53.105	451.042
2009	31.789	322.621
2010	116.484	1.250.960
2011	106.889 m ² 1.035.979 kg	1.386.152
2012	190.201 m ² 1.542.682 kg	2.319.296

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılında Nijerya'ya yönelik SKM ihracatı 451.042 \$ iken son 5 yılda 2009 yılı haricinde, ciddi bir artış göstererek 2012 yılında 2,3 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında başlayan artış eğilimi ile 2012 yılında %85'lik artışla iki ülke arasındaki seramik ticareti rekor seviyeye ulaşmıştır.

Türkiye'nin Nijerya'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	83.781	190.008
2009	31.900	72.641
2010	37.386	169.505
2011	81.986	213.309
2012	237.645	484.784

Kaynak: TÜİK Verileri

2010 yılı itibariyle düzenli olarak artan SSG ihracatı 2011 yılında 81,9 bin kg ve 213,3 bin \$ iken; 2012 yılında miktarda %190, değerinde %127 artarak 237,6 bin kg ve 484,7 bin \$'a ulaşmıştır.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Nijerya'da ürünlerin dağıtımında karayolları önemli bir yer tutmakla birlikte, karayolu ağının durumu oldukça kötü durumdadır. Toplam 200 bin km'lik yol ağının yaklaşık yarısı oldukça kötü durumdadır. 2006 yılında, 25 yıllık bir modernizasyon planı yapılmış ve China Civil Engineering Constructon Corporation ile modernizasyon planı çerçevesinde 8,3 milyar \$'lık bir kontrat imzalanmış, ancak önemli bir ilerleme kaydedilememiştir. Limanlar 1970'lerdeki ithalat artışı ile beraber önemli ölçüde genişletilmiştir. Fakat bakım eksikliği nedeniyle çoğu liman teçhizatı çalışmamakta, yükleme/boşaltmada otomasyon yetersiz kalmakta ve gecikmeler olmaktadır. Ülkede 21 havalimanı olup, uluslararası havalimanları işletme ve güvenlik açısından dünyada iyi bir imaja sahip değildir. Lokal havaalanları oldukça geri düzeydedir. Yerel hava limanları ise daha kötü durumdadır. Yerel hatların 1990'larda liberalizasyonu ile birlikte

özel taşımacılık şirketlerinin sayısı artmış ve devlete ait havayolu Nijerya Havayolları 2004 yılında iflas etmiştir. Türk Hava Yolları'nın haftada 4 gün İstanbul'dan Lagos'a doğrudan seferi bulunmaktadır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: NO: 5 Amazon Caddesi, Maitama, Abuja-Nijerya
Telefon: (00-234) 803 648 89 81
E-Mail: embassy.abuja@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Plot 333, Diplomatic Drive, Central Business District, Abuja-Nijerya
Telefon: (00-234) 803 648 89 81
(00-234) 807 49 49 503
E-Mail: abuja@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Nijerya Ülke Raporu
- T.C. Nijerya Büyükelçiliği Abuja Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Senegal Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Fransızca
Başkenti	: Dakar
Yüzölçümü	: 196.161 km ²
Nüfus	: 12,9 milyon (2010)
Önemli Şehirler	: Thies, Mbour, Kaolack
GSYİH (2012)	: 12.804 milyon \$
Kişi Başına GSYİH (2012)	: 1.957 \$
Tüketici Enflasyonu (%)	: % 1,3
Döviz Kuru (CFAfr: 1 \$, ortalama)	: 510,97 (2012) , 1 €=657 Frank CFA

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 2.594 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 5.453 (2012)
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 8.047 (2012)
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: -2.859 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, ham petrol, pirinç, buğday ve mahlut, binek otomobilleri, ilaç, süt ve krema, petrol gazları, demir-çelik ürünleri, telefon cihazları, kamyonlar, şeker, soya yağı, iş makineleri, aksam ve parçaları, taş kömürü, çimento
Başlıca İhraç Maddeleri	: Petrol yağları, fosforik asit, altın, sabun, balık ve diğer su ürünleri, çimento, yerbıstığı yağı, sigara, demir-çelik, tütün, pamuk
İthalatında Önemli Ülkeler	: Fransa, Nijerya, Çin, Hollanda, İngiltere, ABD, Türkiye, İspanya, Tayland, Fildişi Sahilleri
İhracatında Önemli Ülkeler	: Mali, Hindistan, İsviçre, Gine, Fransa, Gambia, Moritanya, İspanya, İtalya, Gine Bisau
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 2.163 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 128.425 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik filmaşın, demir-çelik çubuk, demir-çelik profil, bulgur, irmik, ekmek, pasta, kek, bisküvi, hijyenik eşya
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Balık, pamuk, fiziksel-kimyasal analiz alet-cihaz, yumuşakçalar

GENEL EKONOMİK DURUM

Senegal, 1960'da Fransa'dan bağımsızlığını kazanmıştır. Küçük ölçekli olmasına rağmen ekonomik açıdan bölgenin en başarılı ülkesi konumundadır. Bu başarının temeli 1994'de başlatılan yapısal reformlara dayanmaktadır. Bu reformların en önemlisi kamu tarafından belirlenmekte olan fiyatların serbest bırakılması ve kamu teşviklerinin kaldırılmasıdır. Senegal, Fransızca konuşulan Batı Afrika ülkeleri arasında sınai gelişmişlik düzeyi Fildişi Sahili'nden sonra en yüksek olan ülkedir. Batı Afrika'nın finans merkezi konumundadır.

Genel olarak ekonomisi, tarımsal üretime dayanır. Ancak sahip olduğu doğal kaynaklar oldukça sınırlıdır. Ülke ekonomisi iklim koşullarına ve uluslararası piyasalara oldukça duyarlıdır. Tarımın yanı sıra ülkede gelişen sektörler ulaştırma ve telekomünikasyondur.

Özel sektör faaliyetleri GSYİH'nın %80'inin üzerindedir. Hizmetler sektörü %62, tarım sektörü %75 pay almaktadır.

SENEGAL DIŞ TİCARETİ

2009-2012 Döneminde Senegal'in Dış Ticareti (Milyon \$)

	2009	2010	2011	2012
İhracat	2.097	1.975	2.413	2.594
İthalat	4.125	4.435	5.392	5.453
Hacim	6.222	6.410	7.805	8.047
Denge	-2.028	-2.459	-2.978	-2.859

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Senegal Country Report 2012

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
2710	Petrol Yağları	434.921	503.389	364.891
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit	148.110	198.999	340.753
7108	Altın	181.180	205.004	247.678
2523	Çimento	149.818	201.464	237.979
303	Balıklar (Dondurulmuş)	63.054	71.554	99.134

Senegal'in önemli ihraç ürünleri petrol yağları, başta balık olmak üzere çeşitli su ürünleri, altın, çimento, fosforik asit, yer fıstığı yağı, sigara, sabun, demir-çelik, tütün ve pamuktur. Bu ürünlerden petrol yağları, demir-çelik ve çimento Senegal'in aynı zamanda en çok ithal ettiği ürünler arasında yer almaktadır. İhracat yapılan başlıca ülkeler Mali, Hindistan, İsviçre, Gine ve Fransa'dır.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
2710	Petrol Yağları	560.037	829.447	1.131.373
2709	Ham Petrol	391.812	451.222	539.288
1006	Pirinç	326.905	289.492	376.440
1001	Buğday ve mahlut	110.914	127.263	170.603
3004	İlaçlar	122.833	125.779	157.382

Senegal'in başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, hem petrol, pirinç, binek otomobilleri, buğday, ilaç, sü ve kremadır. İthalat yaptığı en önemli ülke Fransa'dır. Fransa'yı Nijerya ve Çin takip etmektedir. Senegal Fransa'dan her türlü ürünü ithal ederken; Nijerya'dan hemen hemen sadece ham petrol ithal etmektedir. Hollanda, İngiltere, İspanya, Tayland, Brezilya, ABD, Hindistan, Japonya ve Fildişi Sahili Senegal'in ithalat yaptığı diğer önemli ülkelerdir.

TÜRKİYE-SENEGAL TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Senegal arasındaki ticaret son 10 yıldır istikrarlı şekilde artmaktadır ve Türkiye dış ticaret fazlası vermektedir. 2011 yılında ihracatımız %87 artmış, dış ticaret hacmimiz 158 milyon \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise dış ticaret hacmi, bir önceki yıla göre gerileyerek 131 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE-SENEGAL DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2008	90.008	1.877	91.885	88.132
2009	95.379	1.489	96.869	93.890
2010	83.314	1.449	84.762	81.865
2011	155.021	2.509	157.530	152.512
2012	128.425	2.163	130.583	126.262

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Türkiye'den Senegal'a gerçekleştirilen ihracat bir önceki yıla göre %17 azalarak 128 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İhracatımızda en önemli yeri demir-çelik ürünler, çimento ve inşaat malzemeleri almaktadır. Başlıca tarımsal ihraç ürünleri ise; bisküvi, margarin, maya, çikolata ve kakao içeren gıda müstahzarları ve makarnadır.

Genel ithalatımız içinde çok az bir paya sahip olan Senegal'den düzenli olarak sadece balık ithal edilmektedir.

SENEGAL'İN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Senegal'in seramik kaplama malzemeleri ihracatı bir önceki yıla göre %33 azalarak 154 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Senegal'in en çok SKM ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla (198 bin \$), Burkina Fasoo (49 bin \$), Gine Bisav (40 bin \$) ve Mali (31 bin \$) olmuştur.

Senegal'in Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	206	28.557
2011	154	32.230
2012	40	31.120

Kaynak: Trademap

Senegal'in seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 30,7 milyon \$ iken, 2010 yılında 28,5 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre %11 artarak 32,2 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Senegal'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (17 milyon \$), Türkiye (3,5 milyon \$), İspanya (3,4 Milyon \$), İtalya (3,1 milyon \$), ve Fransa (1,2 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Senegal'in ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 2. sırada yer almakta olup, Senegal'in toplam SKM ithalatından %11,5 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	16.320	17.178	5
Türkiye	2.925	3.587	23
İspanya	4.890	3.435	-30
İtalya	3.115	3.093	-1
Fransa	1.320	1.223	-7
Portekiz	228	496	118
Hindistan	1.241	462	-63
Tunus	878	384	-56
Suudi Arabistan	13	379	2.815
Birleşik Arap Emirlikleri	701	326	-53
TOPLAM	32.230	31.120	-3

Kaynak: Trademap

Senegal'in Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	75	23.1
2011	21	38.6
2012	8	38.7

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Senegal'in seramik sağlık gereçleri ihracatı 75 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılına gelindiğinde ise ülkenin ihracatı 8 bin \$ seviyesine gerilemiştir. 2012 yılında Senegal'in en çok ihracat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Mali , Gambiya, Gine Bissau ve Burkina Faso' dur.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	18.972	19.452	3
İtalya	3.447	4.040	17
Türkiye	3.225	4.000	24
İspanya	5.232	3.760	-28
Fransa	1.974	1.728	-12
Hindistan	1.753	1.064	-39
Almanya	896	897	-
Portekiz	272	661	143
Mısır	114	563	394
Tunus	931	515	-45
Toplam	38.644	38.715	-

Kaynak: Trademap

Senegal'in seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 38,6 milyon \$ iken, 2012 yılında bu rakam yine 38,7 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Senegal'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Çin (19,4 milyon \$), İtalya (4 milyon \$),Türkiye, İspanya ve Fransa'dır. Türkiye Senegal'in toplam SSG ithalatından %6,3 pay almaktadır.

Senegal'in SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %20'dir. Ayrıca hem karo hem sağlık gereçleri için "İstatistik Ücreti" (%1), "UEMOA Örgütü Payı" (%1), "CEDEAO Örgütü Payı" (%0,5), "KDV" (%18) olmak üzere toplam %44,28 gümrük vergisi uygulanmaktadır. (UEMOA ve CEDEAO Batı Afrika Ülkeleri arasındaki ekonomik, mali ve Gümrük Birliği Anlaşması örgütleridir.

TÜRKİYE-SENEGAL SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Senegal'e Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	0	0
2009	13.607	83.883
2010	11.894	65.521
2011	3.889 m ² 24.347 kg	43.003
2012	4.411 m ² 22.813 kg	30.013

Kaynak: TÜİK Verileri

2009-2012 yılları arasında Senegal'e yönelik SKM ihracatı giderek azalmış olup; 2012 yılında 4.411 m², 22.813 kg ve 30 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. Son 4 yıl boyunca ihracat %64 oranında azalmıştır.

Türkiye'nin Senegal'e Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	128	238
2009	0	0
2010	14.607	25.406
2011	7.851	23.133
2012	14.123	29.886

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılında sadece 238 \$ olan SSG ihracatı 2010 yılı itibarıyla artışa geçmiş ve 2011 yılında 7,8 bin kg ve 23.133 \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre miktar bazında %80, değer bazında ise %29 artarak toplam 14,1 bin kg ve 29,8 bin \$'lık ihracat yapılmıştır.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Ülke içi ve komşu ülkeler arası karayolu ulaşım altyapısı hali hazırda çok yetersizdir. Ülke içi taşımacılıkta kontroller çok sıklıkla; polis ve jandarma tarafından her 100 km'de ortalama 2,3 kontrol yapılmaktadır. Trafik yoğunluğu, yol koşulları ve sık kontrollerden kaynaklanan gecikmeler dikkate alındığında, karayolu taşımacılığı ortalama 6km/saat gibi çok düşük bir hızda yapılabilmektedir.

Ekonomik faaliyetlerin %85'inin gerçekleştirildiği Dakar bölgesi içerisinde, 230 milyon Euro tutarında 25 km'lik bir ücretli otoyol inşasına başlanmıştır. Dakar ile Diamniado kentini birbirine bağlayan otoyolun tamamlanması ile ulaşımın 2 saatten 30 dakikaya düşmesi beklenmektedir. Söz konusu otoyolun hizmete girmesi ile bölgedeki ekonomik faaliyetlerde ciddi bir hızlanma beklenmektedir.

ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Ülkenin kuzeyinde karayolu yapımı, yeni Dakar Havaalanı, otoyol projeleri ve konut inşaatlarıdır. Ancak bütün önemli ve büyük projeler ihale yoluyla değil, teklif isteme yoluyla yapılmakta ve yüklenici firmaların finansman bulması talep edilmektedir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Avenue Leo Frobenius No: 7 Fann Residence, Dakar-Senegal

Telefon: (00-221) 33 869 79 56

E-Mail: ambassade.dakar@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Avenue Leo Frobenius No: 7 Fann Residence, Dakar-Senegal

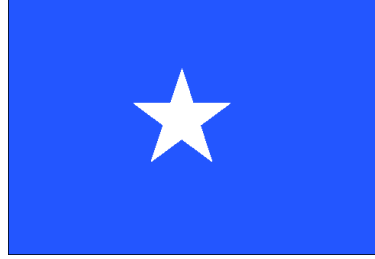
Telefon: (00-221) 33 869 79 94-91

E-Mail: dakar@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Senegal Ülke Raporu
- T.C. Senegal Büyükelçiliği Dakar Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

SOMALİ

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Somali Demokratik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Somalice, Arapça, İtalyanca (Güneyde), İngilizce (Kuzeyde)
Başkenti	: Mogadişu
Yüzölçümü	: 637.600 km ²
Nüfus	: 9,8 milyon
Para Birimi	: Somali Şilingi
GSYİH (2010)	: 5.896 milyon \$
Reel GSYİH Büyüme	: 2,6 (%)
Döviz Kuru (SoSh: 1 \$, ortalama)	: 1.600 (2010)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Bin \$)	: 371.894 (2011)
İthalat (Bin \$)	: 980.752(2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 1.352.646 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -608.858(2011)
Başlıca İthal Maddeleri	: Sebzeler, pirinç, kamış/pancar şekeri/sakkaroz, makarnalar, bitkisel ürünler, buğday unu/mahlut unu, canlı sığır, tütün
Başlıca İhraç Maddeleri	: Canlı sığır, koyun ve keçiler, odun kömürü, diğer ham deriler,diğer yağlı tohumlar ve meyveler, koyun ve kuzuların ham derisi, kuyun ve keçi eti.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Etiyopya, Çin, Türkiye, ABD, Fransa, Malezya, Brezilya, Tayland, G.Afrika, G. Kore
İhracatında Önemli Ülkeler	: S.Arabistan, Umman, Yemen, Hindistan, Lübnan, Pakistan, Çin, Türkiye, Ürdün, Fransa
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 39.547 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 2.465 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Prefabrik yapılar, makarna, kamış/pancarşekeri/sakkaroz,eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, tıp/cerrahi/dişcilik/veterinerlik cihazları,ilaçlar
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Sığır/at derisi, deri/kösele seyahat eşyası, koyun/kuzu derisi, diğer yağlı tohumlar ve meyveler, lak/sakız/reçine, balık

SOMALİ DIŞ TİCARETİ

2007-2011 Döneminde Somalî'nin Dış Ticareti (Bin \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
İhracat	223.447	198.985	171.961	272.620	151.854
İthalat	823.728	928.173	793.814	884.950	1.162.656
Hacim	1.047.175	1.127.158	965.775	1.157.570	1.314.510
Denge	-600.281	-729.188	-621.853	-612.330	-1.010.802

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	171.961	272.620	151.854
0102	Canlı Sığır	36.860	54.596	55.352
0104	Koyun ve Keçiler	89.953	156.429	48.374
4402	Odun Kömürü	16.685	15.759	10.883
4103	Diğer Ham Deriler	3.334	2.709	5.829
1207	Diğer Yağlı Tohumlar ve Meyveler	3.511	8.900	4.862

Somalî'nin en önemli ihraç ürünleri canlı sığır, koyun-keçi ve odun kömürüdür. İhracat yapılan başlıca ülkeler S.Arabistan, Umman ve Yemen'dir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	793.814	884.950	1.162.656
0709	Diğer Sebzeler (Taze/Soğutulmuş)	123.775	199.998	181.335
1006	Pirinç	58.212	49.229	98.579
1701	Kamış/Pancar Şekeri ve Sakkaroz	74.750	127.493	90.075
1902	Makarnalar	23.799	20.469	82.598
1404	Diğer Bitkisel Ürünler	49.168	32.188	58.700

Somalî'nin başlıca ithal ürünleri; taze/soğutulmuş sebzeler, pirinç, kamış/pancar şekeri/sakkaroz, makarna ve bitkisel ürünlerdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler Etiyopya, Çin, Türkiye, ABD ve Fransa'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Etiyopya %21 pay alırken; Türkiye, Somalî'nin yaptığı ithalattan %3,4 pay alarak 3. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-SOMALİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Somalî arasındaki ticaret son 10 yıldır istikrarlı şekilde artmaktadır ve Türkiye dış ticaret fazlası vermektedir. 2001 yılında 516 Bin \$ olan dış ticaret hacmimiz; 2012 yılında 44,9 milyon \$'a ulaşmıştır. 2010 yılında 4,8 milyon \$ olan ihracatımız 2011

yılında %722 artarak 39,5 milyon \$; 2012 yılında ise %11 artarak 43,7 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır.

TÜRKİYE-SOMALİ DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	198	318	516	-120
2005	2.207	839	3.562	1.368
2010	4.810	1.361	6.171	3.449
2011	39.548	2.465	42.013	37.083
2012	43.788	1.165	44.953	42.625

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 4,8 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %722 artarak 39,5 milyon \$; 2012 yılında ise %11 artarak 43,7 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır. İhracatımızda en önemli yeri prefabrik yapılar, makarna, şeker, motorlu taşıtlar, tıp cihazları ve ilaçlar almaktadır.

Genel ithalatımız içinde çok az bir paya sahip olan Somali'den ithal edilen başlıca ürünler ise çeşitli hayvan derileri ile deri seyahat eşyasıdır.

SOMALİ'NİN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2009 yılında Somali'nin seramik kaplama malzemeleri ihracatı 2008 yılına göre %1750 azalarak 2 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında Somali; Nijerya'ya yönelik 37 bin \$ ihracat; 2009 yılında ise İrlanda'ya yönelik 2 bin \$ ihracat gerçekleştirilmiştir.

Somali'nin Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	2	583
2010*	-	956
2011*	-	980

Kaynak: Trademap

(*) Verilere ulaşılammıştır

Somali'nin seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 1,09 milyon ton ve 583 bin \$ iken, 2010 yılında 2,6 milyon ton ve 956 bin \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre miktar bazında %6 azalarak değer bazında ise %2,4 artarak 2,4 milyon ton ve 908 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Somali'nin en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Hindistan (607 bin \$), Çin (281 bin \$), Mısır (54 bin \$) ve Umman (38 bin \$) olmuştur. 2012 yılında ise Somali'nin en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında birinci sırada Hindistan (1,7 milyon \$), Çin ikinci sırada (407 bin \$), Türkiye üçüncü sırada (350 bin \$), Tayland dördüncü sırada (93 bin \$) ve Umman beşinci sırada (85 bin \$) yer almaktadır. Türkiye bu Somalinin toplam SKM ithalatından % 12 pay almıştır.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2011	2012	2011/2012 % Değişim
	(Bin \$)	(Bin \$)	
Hindistan	607	1.762	190
Çin	281	407	45
Türkiye	0	350	
Tayland	0	93	
Umman	38	85	124
Mısır	53	32	-40
İtalya	0	16	
Yemen	0	0	0
İran	9	*	*
Birleşik Arap Emirlikleri	*	*	*
TOPLAM	988	2.745	178

Kaynak: Trademap

*Verilere ulaşılamamaktadır.

Somali'nin Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009*	-	20
2010*	-	41
2011*	-	37

Kaynak: Trademap

(*) Verilere ulaşılamamıştır.

2006 yılı verilerine göre Somali'nin seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre miktarda %20 artmış, değerinde ise %23 azalarak 952.556 kg ve 1.041 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılında Cezayir'in ihracat gerçekleştirdiği iki ülke; ihracatın neredeyse tamamını oluşturan Tunus (1.040.580 \$) ve Suriye'dir (110 \$).

Somali'nin seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 127 bin \$ iken 2012 yılına gelindiğinde bu oran 3,4 milyon \$ seviyesine erişmiştir. 2012 yılında Somali'nin en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Hindistan(1,7 milyon \$), Çin (964 bin \$), Türkiye (393 bin \$), Tayland (93 bin \$) , Umman (86 bin \$)'dan oluşmaktadır. Türkiye'nin 2011 yılında Somali'ye SSG ihracatı yokken, 2012 yılına gelindiğinde gerçekleştirmiş olduğu 393 bin \$ ihracat ile üçüncü sırada yerini almıştır.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Hindistan	607	1.782	194
Çin	761	964	27
Türkiye	0	393	-
Tayland	0	93	-
Umman	38	86	126
İtalya	18	41	128
Pakistan	22	36	64
Mısır	53	32	-40
Güney Afrika	0	24	-
Yemen	4	6	50
Toplam	127	3.465	-

Kaynak: Trademap

Son 5 yıllık dönemde Türkiye'den Somali'ye SKM ve SSG ihracatı bulunmamaktadır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Mogadişu Büyükelçiliği

Telefon: (00-252) 618 868 491

(00-252) 619 999 223

E-Mail: embassy.mogadishu@mfa.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Somali Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

SUDAN

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Sudan Cumhuriyeti (Güney tarafı 9 Temmuz 2011 tarihinde Kuzey'den ayrılarak Güney Sudan Cumhuriyeti'ni oluşturmuştur)
Resmi Dil	: Arapça (resmi dil), İngilizce (resmi dil)
Başkenti	: Hartum (Sudan), Juba (Güney Sudan)
Yüzölçümü	: Sudan 1,9 milyon km ² , Güney Sudan 644.32km ²
Nüfus	: Sudan: 35 milyon, Güney Sudan: 8,26 milyon
Önemli Şehirler	: Hartum, Omdurman, Kassala, El-Obeid, Wad Medeni, Gadaref, Port Sudan
GSYİH (2013)	: 37,85 Milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 2.576 \$
Tüketici fiyat enflasyonu	: 16,3 (dönem sonu; %)
Döviz kuru SDG:\$ (ort)	: 5,00 (2013)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 12.812
İthalat (Milyon \$)	: 6.950
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 19.762
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 5.862
Başlıca İthal Maddeleri	: Buğday, telefon cihazları, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, binek otomobilleri, petrol yağları
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham petrol yağı, yağlı tohum, altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş)
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Suudi Arabistan, BAE, Japonya
İhracatında Önemli Ülkeler	: Çin, Japonya, Hindistan, Suudi Arabistan, BAE
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 243.723 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 9.370 Bin \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	: Şeker rafinajından elde edilen melaslar, susam tohumu, ham post ve deri
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri	: Kuru baklagiller, demir / çelik mamulleri, maya

SIYASİ GÖRÜNÜM

Toplamda 2,5 milyon km² yüzölçümüne sahip bulunan Sudan, 1 Ocak 1956 tarihinde bağımsızlığına kavuşmuştur. Bağımsızlığın ardından etnik ve dini farklılıklar ile siyasi kutuplaşma nedenleriyle ülkede istikrarlı bir yönetim kurulamamış ve iç barış

sağlanamamıştır. 9 Temmuz 2011 tarihinde ise Güney Sudan Kuzey'den ayrılmış ve dünyanın yeni, Afrika'nın 54. ülkesi olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Güney Sudan Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülke ise Sudan olmuştur. Mevcut durumda Sudan 1,9 milyon km², Güney Sudan 644.329 km² yüzölçüme sahiptir. Sudan, Güney'in ayrılması ile birlikte petrol rezervlerinin % 75'ini kaybetmiştir.

GENEL EKONOMİK DURUM

2011 yılı itibariyle GSYİH'nin % 25'ini tarım, % 29,3'ünü sanayi ve % 45,7'sini hizmet sektörünün oluşturduğu öngörülmektedir. Çalışan nüfusun % 80'i tarım sektöründe, % 7'si sanayi sektöründe, % 13'ü ise hizmet sektöründe bulunmaktadır. Sudan, Güney'in ayrılmasının yarattığı ekonomik etkileri ortadan kaldırmak için, vergi gelirlerini artırmayı ve harcamaları azaltmayı hedefleyen 3 yıllık acil tasarruf programı açıklamıştır.

Ülkemiz açısından Sudan, liman imkanları ve gelişme potansiyeli ile Doğu Afrika ülkelerine bir giriş kapısı konumundadır. Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa) üyesi ülkelere (Angola, Burundi, Komoros, Eritre, Etyopya, Kenya, Lesotho, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Ruanda, Sudan, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zaire, Zambiya, Zimbabve) girişte Sudan'ın üs ülke olarak kullanılması fayda sağlayacaktır. Bu üye ülkeler arasındaki mevcut gümrük muafiyetlerinin de Sudan'da yatırım yapan ya da yapacak olan yabancı şirketlere ileride büyük avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sudan müteahhitlik pazarı da ülkemiz açısından önemli bir potansiyel pazar niteliğindedir. Özellikle 1999 yılından itibaren petrol çıkarılmaya ve ihraç edilmeye başlanması ile Sudan Hükümetince son derece zayıf olan altyapının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda ülkede başta yol, köprü, konut, baraj, elektrifikasyon projeleri olmak üzere, birçok proje mevcuttur.

Sudan'da bulunan karayolları ve demiryolları ağı oldukça zayıftır. Ülkedeki ekonomik kaynakların bir yerden bir yere transfer edilmesi ve katma değer yaratılması için nakliye ön plana çıkacaktır. Bu durum yeni kara ve demiryollarının inşa edilmesi ve gerekli ekipmanların ve bu yollarda gidecek vasıtaların ve yan sanayisinin ithalini gündeme getirmektedir.

SUDAN DIŞ TİCARETİ

2007-2011 Döneminde Sudan'ın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2007	2008	2009	2011	2012
İhracat	8.577	13.279	7.567	9.496	12.812
İthalat	6.835	7.894	6.569	7.244	6.950
Hacim	15.412	21.173	14.136	16.740	19.762
Denge	1.742	5.385	998	2.252	5.862

Kaynak: ITC Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	9.079.520	9.495.929	12.811.926
2709	Petrol yağları (ham)	6.951.478	8.565.979	12.089.068
1207	Yağlı tohumlar	153.781	181.434	116.112
7108	Altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş)	1.278.505	83.544	114.489
2710	Petrol yağları	200.295	88.350	110.542
1301	Tabii sakızlar, reçineler ve sakız reçineler	61.330	81.697	85.804

Sudan'ın toplam ihracatı 2010 yılında %9,5 artarak 9,4 milyar \$; 2011 yılında ise %13 artarak 13 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Petrol ihracatı başlamadan önce Sudan'ın en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında Suudi Arabistan gelmekteydi. Bu ülkeye önemli miktarda canlı hayvan ihracatı gerçekleştirilmekteydi. Ancak petrol ihracatı ile birlikte Sudan'ın en önemli ihraç pazarlarını Çin ve Japonya oluşturmuştur. Diğer önemli ülkeler ise Hindistan, Suudi Arabistan ve BAE'dir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	8.589.877	7.243.915	6.949.657
1001	Buğday	389.531	385.729	619.608
8517	Telefon cihazları	117.996	165.456	369.421
1701	Kamış/pancar şekeri, saf sakkaroz	78.663	374.647	228.302
3004	İlaçlar	97.370	214.041	197.475
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	82.375	104.393	114.324

Sudan'ın ithalatı 2010 yılında %18,5 azalarak 7,2 milyar \$; 2011 yılında ise %4 azalarak 7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Önceleri petrol ithal eden bir ülke olan Sudan, petrol ihracatçısı bir ülke konumuna gelmesiyle birlikte ithalat yaptığı ülkeler de farklılaşmıştır. 1990 yıllarda petrol ithal ettiği Libya en fazla ithalat yaptığı ülke konumundayken 2003 yılından itibaren en fazla ithalatı Çin'den gerçekleştirmeye başlamıştır. 2011 yılı itibariyle ithalatındaki diğer önemli Suudi Arabistan, BAE ve Japonya'dır.

TÜRKİYE-SUDAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Son 10 yıllık veriler incelendiğinde; 2007 ve 2010 yıllarında yaşanan düşüş dışında, Türkiye'nin Sudan'a olan ihracatının ve Türkiye-Sudan arasındaki ticaret hacminin giderek arttığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ticaret dengesi her zaman Türkiye lehine olmuştur.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU TÜRKİYE-SUDAN DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	9.208	234.223	243.431
2009	7.262	247.594	254.856
2010	5.215	227.743	232.958
2011	9.370	243.723	253.093
2012	11.171	279.612	290.783

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Sudan'a ihracatımız 279,7 milyon \$ olup, 2011 yılına göre %15 oranında artmıştır. 2012 yılında Sudan'a yapılan ihracatın toplam ihracatımızdaki payı %0,18 olup, en fazla ihracat yaptığımız ülkeler arasında 66. sırada yer almıştır. İhraç edilen ürünlerin başında kuru baklagiller gelmektedir. Bu ürünü demir/çelik yarı mamuller ve mayalar izlemiş, bu üç ürün toplam ihracatın % 28'ini oluşturmuştur.

2012 yılında Sudan'dan geçen yıla göre %19 artışla 11,2 milyon \$'lık ithalat gerçekleşmiş olup; ithalatın % 40'ını şeker ekstraksiyonundan/rafinajından elde edilen melaslar oluşturmakta, bu ürünü %18 ile susam tohumu izlemektedir. Ham post ve deriler ithalatı gerçekleştirilen diğer önemli ürün grubudur.

SUDAN'IN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Sudan'ın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2008	4	5,797
2009	-	26,502
2010	-	29,375

Kaynak: Trademap

Sudan'ın seramik kaplama malzemeleri ithalatı 2009 yılında 26,5 milyon \$ olmuş, 2010 yılında ise bir önceki yıla göre %9 artarak 29,3 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında Sudan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (11,5 milyon \$), Mısır (10,3 milyon \$), İspanya (1 milyon \$), Umman (1 milyon \$) ve Suudi Arabistan (736 bin \$) olmuştur. Türkiye, Sudan'ın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 11. sırada yer almakta olup, Sudan'ın toplam SKM ithalatından %0,4 pay almaktadır.

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Ülkeler	2009	2010	2009/2010 % Değişim
	(Bin \$)	(Bin \$)	
Çin	11.856	12.999	10
Mısır	10.353	10.276	-1
İtalya	117	3.033	2.492
Suudi Arabistan	736	1.056	43
İspanya	1.073	536	-50
Hindistan	145	196	35
Almanya	18	98	444
Türkiye	80	97	21
Lübnan	40	52	30
Endonezya	0	17	-
TOPLAM	26.502	29.375	11

Kaynak: Trademap

Sudan'ın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2008	-	4.787
2009	-	5.943
2010	-	7.657

Kaynak: Trademap

Sudan'ın seramik sağlık gereçleri ithalatı, 2009 yılında 5,9 milyon \$ iken, 2010 yılında ise bu oran 7,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında Sudan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Çin (4,5 milyon \$), Hindistan (1 milyon \$), Mısır (693 bin \$), Birleşik Arap Emirlikleri (621 bin \$), Suudi Arabistan (298 bin \$) ve Birleşik Krallık (130 bin \$) olmuştur. Türkiye Sudan'ın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 7. sırada yer almakta olup, Sudan'ın 2012 yılı toplam SSG ithalatınının 113 bin \$'lık kısmını gerçekleştirmektedir.

Ülkeler	2009 (Bin \$)	2010 (Bin \$)	2009/2010 % Değişim
Çin	2.748	4.503	64
Hindistan	1079	1.056	-2
Mısır	387	693	79
BAE	398	621	56
Suudi Arabistan	260	298	15
Birleşik Krallık	140	130	-7
Türkiye	11	113	927
İtalya	547	66	-88
İspanya	37	43	16
İran	0	33	-
Toplam	5.943	7.657	29

Kaynak: Trademap

Sudan'ın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde Türkiye ve AB ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %40'dır.

TÜRKİYE-SUDAN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Sudan'a Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	5.773	49.449
2009	9.547	159.105
2010	3.169	49.338
2011	13.316 m ² 133.310 kg	175.077
2012	85.606	1.199.183

Kaynak: TÜİK Verileri

2008-2010 yılları arasında inişli çıkışlı bir grafik izleyen SKM ihracatı 2011 yılında 175 milyon \$ olarak gerçekleşmiş; 2012 yılında ise Türkiye'nin Sudan'a yaptığı SKM ihracatı 1,2 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Sudan'a Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2008	5.174	13.801
2009	774	1.789
2010	13.637	16.116
2011	87.431	140.579
2012	43.899	134.705

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılı itibarıyla Sudan'a yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız 5 ton ve 13 bin \$ seviyesinde iken, 2009 yılında ani ve sert bir azalış yaşamıştır. 2010 yılından itibaren tekrar artışa geçen ihracat 2011 yılında 87 ton ve 140,5 bin \$ ile rekor seviyede gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise bir önceki yıla göre miktarda %50, değerinde ise %4 azalarak 43,8 ton ve 134,7 Bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: House No: 21 Block No: 8H, Beladia Street P.O. 771 Doğu Hartum, Sudan

Telefon: (00-249) 183 794 215

(00-249) 183 794 216

E-Mail: embassy.khartoum@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Farah Abdelmageeed Farah Building, Alnus Street, Elriyadh Square 18, No: 9, Hartum-Sudan

Telefon: (00-249) 183 22 70 01

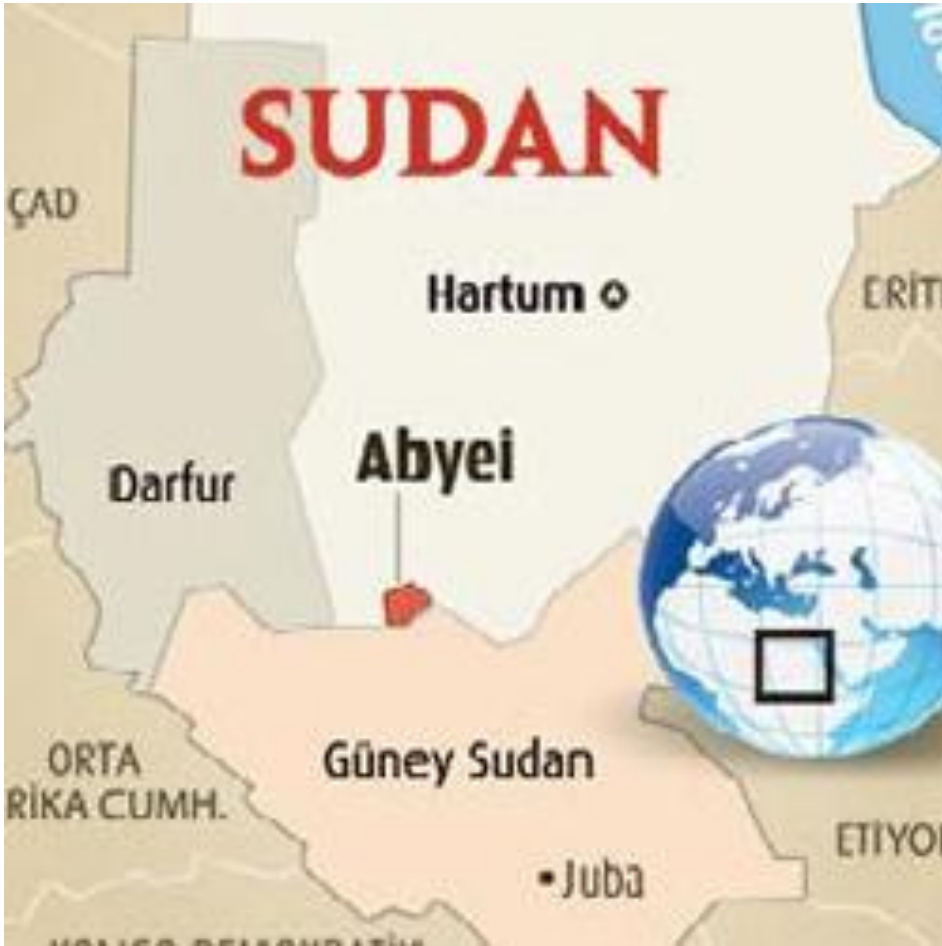
(00-249) 183 21 44 01

E-Mail: hartum@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Sudan Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

GÜNEY SUDAN

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Güney Sudan Cumhuriyeti 9 Temmuz 2011 tarihinde Kuzey'den ayrılmıştır.
Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Juba
Yüzölçümü	: 644.32km ²
Nüfus	: 8,26 milyon (2008)
Önemli Şehirler	: Merkezi Equatoria (Juba), Batı Equatoria (Yambio), Doğu Equatoria, (Torit)
Para Birimi	: Güney Sudan Pound'u (SSDG)
GSYİH (2011)	: 54.2 milyar SSDG (~19.2 milyar \$)

SİYASİ GÖRÜNÜM

9 Temmuz 2011 tarihinde ise Güney Sudan Kuzey'den ayrılmış ve dünyanın yeni, Afrika'nın 54. ülkesi olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Güney Sudan Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülke ise Sudan olmuştur.

GENEL EKONOMİK DURUM

Güney Sudan, Kuzey'den ayrılması ile birlikte petrol rezervlerinin % 75'ini bünyesinde muhafaza etmiştir. Bu nedenle, Güney Sudan'ın kamu gelirlerinin %98'i petrol kaynaklıdır ve ülkenin GSYİH'nin %70'inin petrol kaynaklı olduğu tahmin edilmektedir. Sudan ile son dönemde yaşanan petrol boru hattı kullanım tarifeleri anlaşmazlığı sebebiyle, ekonomik büyüme ciddi bir şekilde kısıtlanmıştır. Güney Sudan 20 Ocak 2012 tarihinde 329 petrol kuyusundaki üretimi durdurmuştur. Petrol gelirlerinin durması Güney Sudan'ın kamu gelirlerinin neredeyse tamamının kaybolmasına sebep olmuştur. Bu durum, 2012 yılının ilk çeyreğinde Güney Sudan hükümetinin kemer sıkma politikaları uygulamasına yol açmış ve hükümet harcamaları %35 oranında azaltılmıştır.

Uzun süren görüşmeler neticesinde petrol boru hattının yeniden faaliyete geçmesini de kapsayan "Sudan - Güney Sudan Arasında İşbirliği Anlaşması" 27 Eylül 2012 tarihinde Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da imzalanmıştır. Anlaşmaya rağmen iki ülke arasındaki sınır anlaşmazlıkları ve karşılıklı suçlamalar sebebiyle anlaşma bir türlü yürürlüğe girememiştir. Son olarak 2013 yılı Mart ayı başında iki ülke yetkilileri Addis Ababa'da yeniden bir araya gelmiş ve anlaşmanın yürürlüğe gireceğini açıklamışlardır. Mayıs 2013 tarihinden itibaren petrol yeniden akmaya başlamıştır. Her an petrol boru hattının yeniden kapanabileceği endişesi ile Güney Sudan hükümeti şu ana kadar elde edilen petrol gelirlerini henüz altyapı yatırımlarına yönlendirmemiştir. Tüm bu gelişmeler ülkedeki yatırımların neredeyse tamamen durmasına yol açmıştır. Ülkede kamu maaşları bile ödenemez duruma gelmiştir.

Petrol sektörü Güney Sudan'ın GSYİH'sine en büyük katkıyı sağlayan sektör olarak kayıtlara geçmektedir. Öyleki ülkenin petrol ihracatı toplam ihracatının %98'ini

oluşturmaktadır. Bu noktada, petrole yüksek orandaki bağımlılık ve harici şoklarla başa çıkabilecek başka bir ekonomik faaliyetin olmaması nedeniyle hükümet gelirleri değişkendir ve harcamalar düzensizdir. Bu yüzden, sürdürülebilir büyümeyi yakalayabilmek amacıyla son dönemde ekonomik politika tartışmaları dengeli büyüme ve petrol dışı sektörleri güçlendirme üzerine yoğunlaşmıştır.

Tarım sektörü ekonomik büyümenin ek bir motoru olarak görülmektedir. Güney Sudan'ın tarım sektörü hayvancılık ve hububat, meyve, sebze, kahve ve çay gibi ürünlere dayalıdır. Buna karşın tarım üretimi potansiyelinin oldukça altındadır ve bölge geçmişten beri net tarım ürünleri ithalatçısıdır. Geçmişte kırsal alandaki güvenlik eksikliği ve genç nüfusun köyden kente göç etmesi gibi sebeplerle de tarımsal üretim sınırlanmış durumdaydı.

Güney Sudan'ın sürdürülebilir ve adil bir ekonomik büyüme sağlayabilmesi ancak daha çeşitlendirilmiş bir ekonomi, büyümenin alternatif kaynaklarına yatırım çekme, tarımsal ve kırsal kalkınmanın iyileştirilmesi gibi hususlarda hükümetin uygun ortam oluşturma imkanlarına bağlıdır. Bu uygun ortamlar ise barış, istikrar, politik ve düzenleyici çatının oluşturulması ve yatırım planlarına öncelik verilmesini içermektedir.

GÜNEY SUDAN DIŞ TİCARETİ

Güney Sudan henüz kendi dış ticaret istatistiklerini tutabilecek bir altyapıya sahip değildir. Güney Sudan İstatistik Ofisi tablolarında verilen rakamları Güney Sudan'ın en önemli iki ticaret ortağı olan Kenya ve Uganda'nın istatistiklerinden alarak oluşturmuştur.

2008-2011 Döneminde Güney Sudan'ın Dış Ticareti (Milyon \$)

Mal Ticareti	Değer (Milyon Dolar)			
	2008	2009	2010	2011
İhracat	10.200	7.300	9.500	12.300
İthalat	3.400	2.800	3.100	3.900
Dış Ticaret Hacmi	13.600	10.100	12.600	16.200
Dış Ticaret Fazlası	6.800	4.500	6.400	8.400
İhracat/İthalat (%)	300	261	306	315

Kaynak: South Sudan National Bureau of Statistics

2008-2011 Döneminde Güney Sudan'ın Hizmet Ticareti (Milyon \$)

Hizmet Ticareti	Değer (Milyon Dolar)			
	2008	2009	2010	2011
İhracat	91	97	112	129
İthalat	1217	1161	1.305	1.342
Dış Ticaret Hacmi	1308	1258	1417	1471
Dış Ticaret Açığı	-1126	-1064	-1193	-1213
İhracat/İthalat (%)	7,5	8,4	8,6	9,6

Kaynak: South Sudan National Bureau of Statistics

TÜRKİYE- GÜNEY SUDAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Güney Sudan'ın yeni bağımsız olan bir ülke olması nedeniyle Türkiye ile Güney Sudan arasındaki ticaret verileri henüz Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde bulunmamaktadır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Block 3K South, Plots No.880-881, Hai Matar, Juba/Republic of South Sudan
 Telefon: (00-211) 955 72 18 17
 E-Mail: embassy.juba@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Block 3K South, Plots No.880-881, Hai Matar, Juba/Republic of South Sudan
 Telefon: (00-211) 954 36 67 72
 E-Mail: juba@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Sudan Ülke Raporu
- T.C. Juba Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

TANZANYA

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Swahili, İngilizce
Başkenti	: Resmi başkent Dodoma(1 699 000) (de facto olarak Darüsselam); Dar es Selam; ticari başkent (2.498.000)
Yüzölçümü	: 883.749 km ²
Nüfus	: 46,2 milyon
Para Birimi	: Tanzanya Şilini
GSYİH (2011)	: 25.569 milyon \$
Reel GSYİH Büyüme	: 6,4 (%)
Döviz Kuru (TSh: 1 \$, ortalama)	: 1.578 (2012)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 5.912 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 10.325 (2012)
Cari Hesap Dengesi (Milyon \$)	: -4.195 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, palm yağı, buğday, ilaçlar, kauçuktan dış lastik, telli telefon-elektrikli cihazlar, motorlu taşıtlar, binek otomobilleri, traktör, pamuk.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve döküntüleri, kıymetli metal cevherleri, hindistan cevizi, kahve, pamuk, yağlı tohumlar, balık, altın, kuru baklagiller, kıymetli-yarı kıymetli taşlar.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Hindistan, Güney Afrika Cumhuriyeti, Umman, Japonya, Birleşik Krallık, ABD
İhracatında Önemli Ülkeler	: Hindistan, Çin, Japonya, Almanya, ABD, Hollanda, Belçika
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 130.426 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 26.022 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, römorklar, makarna, hijyenik eşya, buğday unu, mayalar, kükürt, kablo ve teller, kağıt-karton kutu-torba, sabun.
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve tütün döküntüleri, sökülecek gemi ve suda yüzen sökülecek diğer araçlar, ekim amaçlı tohum ve meyveler, pamuk ipliği, diğer yağlı tohumlar.

GENEL EKONOMİK DURUM

Tarım sektörü gayri safi yurtiçi hâsılanın sadece yaklaşık % 27'sini oluşturmakla birlikte, ülke ağırlıklı olarak tarıma bağlıdır. Hayvancılık sektörü GSYİH'nin yaklaşık % 4'ünü oluşturmaktadır. Tanzanya, hayvancılık yönünden bölgenin en önemli ülkelerinden birisidir. Sanayi sektörü, 2009 yılında GSYH'nin % 8,6'sını ve 2010 yılında ise GSYH'nin % 9'unu oluşturmaktadır. Ülkede inşaat sektörü, son yıllarda en fazla büyüme gösteren sektörlerin başında yer almaktadır. İnşaat sektöründeki büyüme, altyapı ve yeni konut projelerinden kaynaklanmaktadır. Hükümet, kamu-özel sektör ortaklığıyla şehirlerdeki işyeri ve konut projeleri, büyük şehirlerdeki konut açığını gidermek için uydu şehirler, kamu çalışanları için lojmanlar, İhracat İşleme Bölgeleri (Export Processing Zones) ve Sanayi Parklarına ilişkin projeler geliştirmektedir. Bu çerçevede, inşaat malzemelerine olan talep artmaktadır.

Tanzanya bütçesinin üçte biri donör ülkelerin yardımından oluşmaktadır. Bu sebeple, yatırım projelerine bütçesinden pay ayıramamaktadır. Finansmanı ile birlikte gelen firmalar projeleri daha kolay alabilmektedirler. Örneğin, Çinli Merchants Holding International Co Ltd. ile bir çerçeve anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşma çerçevesi, yeni liman , özel ekonomik bölge (Special Economic Zone) ve demiryolu şebekesi inşasını içermektedir. Projenin maliyetinin 10 milyar dolardan fazla olması beklenmektedir.

TANZANYA DIŞ TİCARETİ

2007-2011 Döneminde Tanzanya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	86,1	53,9	71,5	97,1	87,5
İthalat	90,6	63,8	80,1	100,4	101,7
Denge	-4,5	-10,1	-8,6	-3,3	-14,2
Hacim	176,7	117,6	151,6	197,5	189,2

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	TOPLAM	4.050.546	4.734.960	2.603.590
2401	Yaprak Tütün ve Tütün Döküntüleri	129.187	106.585	327.930
2616	Kıymetli Metal Cevherleri	461.459	541.000	309.557
801	Hindistan Cevizi	126.295	125.374	174.045
901	Kahve	117.307	146.645	173.367
5201	Pamuk	72.428	53.596	128.582

Tanzanya'nın en önemli ihraç ürünleri ham altın, metal cevherleri, manganez cevheri kahve, tütün ve pamuktur.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	TOPLAM	8.012.874	11.184.221	8.785.479
2710	Petrol Yağları	2.152.950	3.517.811	1.322.832
1511	Palm Yağı ve Fraksiyonları	173.263	274.556	285.288
1001	Buğday ve Mahlut	291.943	404.381	251.591
3004	İlaçlar	105.497	158.144	227.510
4001	Kauçuktan Dış Lastik	128.159	140.808	183.183

Tanzanya'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, palm yağı, buğday, ilaçlar ve kauçuktan dış lastikdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Çin, Hindistan, Güney Afrika, Umman ve Japonya'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Çin %24 pay alırken; Türkiye, Tanzanya'nın yaptığı ithalattan %1,5 pay alarak 16. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-TANZANYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

2010 yılında 89,3 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %47 artarak 170,7 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceli yıla göre %30 azalarak 130,4 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri başta demir çelik ürünleri ve römorklar olmak üzere maya, makarna, kağıt ambalaj ve temizlik malzemeleri almaktadır.

TÜRKİYE-TANZANYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	2.803	772	3 575	2 031
2005	23.019	10.032	33.052	12.987
2010	89.319	14.332	103.651	74.987
2011	170.780	21.788	192.568	148.992
2012	130.426	26.022	156.448	104.404

Kaynak: TÜİK verileri

Genel ithalatımız içinde 95. sırada yer alan Tanzanya ile olan ihracatımız 1990 yılında 1,3 milyon \$ iken bu rakam 2012'de 130,4 milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Türkiye ithalatının 107. sırasındaki Tanzanya'dan en çok ithal edilen ürünlerin başında ise yaprak tütün ve tütün döküntüleri gelmektedir.

TANZANYA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Tanzanya'nın seramik kaplama malzemeleri ihracatı bir önceki yıla göre değer bazında %4387 azalarak 447 bin ton ve 148 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Tanzanya'nın en çok SKM ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Ruanda (105 bin \$), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (27 bin \$), Kongo (7 bin \$), Fransa (5 bin \$), Zambiya (2 bin \$) şeklindedir.

Tanzanya'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	83	28.366
2010	6.641	34.610
2011	148	37.110

Kaynak: Trademap

Tanzanya'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 28 milyon \$ iken, 2010 yılında 34 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre değer bazında %6,7 artarak 37,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Tanzanya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin (25,1 milyon \$), BAE (2,8 milyon \$), İspanya (2,7 milyon \$), İtalya (2,2 milyon \$) ve Hindistan (1,8 milyon \$) olmuştur. 2012 yılında sıralama şu şekildedir: Çin (38 milyon\$), İspanya (4 milyon \$), BAE (2,5 milyon \$), İtalya (2,3 milyon \$) ve Hindistan (1,9 milyon \$)dir. Tanzanya ithalatının 8. sırasındaki Türkiye, ülkenin toplam SKM ithalatından %0,7 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	25.107	38.566	54
İspanya	2.752	4.170	52
Birleşik Arap Emirlikleri	2.848	2.535	-11
İtalya	2.290	2.312	1
Hindistan	1.806	1.900	5
Güney Afrika Cumhuriyeti	451	619	37
Kenya	593	454	-23
Türkiye	129	385	198
Tayland	58	231	298
Brezilya	160	183	14
TOPLAM	37.110	52.157	41

Kaynak: Trademap

Tanzanya'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	108	5.773
2011	1.651	5.776
2012	2.732	7.411

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Tanzanya'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı bir önceki yıla göre miktar bazında %46 değer bazında ise %60 artarak 143 bin ton ve 1,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Tanzanya'nın ihracat gerçekleştirdiği başlıca üç ülke; ihracatın neredeyse tamamını oluşturan Mozambik (1,6 milyon \$), Malavi ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'dir.

Tanzanya'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 65,7 milyon \$ iken, 2012 yılında 74,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Tanzanya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin (48,5 milyon \$), İspanya (5,3 milyon \$), Hindistan (4,6 milyon \$), Birleşik Arap Emirlikleri (4 milyon \$) ve İtalya (2,5 milyon \$)'dir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	34.683	48.519	40
İspanya	5.550	5.323	-4
Hindistan	4.375	4.679	7
BAE	4.607	4.063	-12
İtalya	3.104	2.532	-18
Almanya	5.879	2.150	-63
Güney Afrika	1.265	1.364	8
Avustralya	258	878	240
Kenya	955	634	-34
Brezilya	163	571	250
Toplam	65.703	74.114	13

Kaynak: Trademap

Tanzanya'nın SKM (GTİP:6907+6908) ve SSG (GTİP:6910) ürünlerinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uyguladığı gümrük vergisi oranı %25'dir. Öte yandan, Avrupa Birliği ve Tanzanya arasında imzalanmış "Economic Partnership Agreement" bulunmamaktadır. Bu sebeple ortak gümrük tarifesi oranı (%25) Avrupa Birliği ülkelerine de uygulanmaktadır. Genel çerçeve olarak gümrük vergisi oranları; hammadde için %0, yarı mamul için %10; tüketim malı için ise %25'dir.

TÜRKİYE-TANZANYA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Tanzanya'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	16.134	127.977
2009	13.691	68.205
2010	10.762	77.718
2011	50.250 m ² 85.658 kg	292.794
2012	10.030 m ² 240.153 kg	150.682

Kaynak: TÜİK Verileri

Genel olarak dalgalı bir seyir izleyen SKM ihracatı 2011 yılında değerinde %277 artarak 292,7 bin \$ ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise Tanzanya'ya bir önceki yıla göre değerinde %49 azalış kaydedilerek 150,6 bin \$'lık seramik kaplama malzemeleri ihracatı yapılmıştır.

Türkiye'nin Tanzanya'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	9.419	16.912
2009	0	0
2010	14.607	25.406
2011	7.851	23.133
2012	14.123	29.886

Kaynak: TÜİK Verileri

2012 yılı itibarıyla Tanzanya'ya yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız bir önceki yıla göre miktar bazında %80, değer bazında ise %29 artarak toplam 14 bin kg ve 29,8 bin \$'lık ihracat yapılmıştır.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Belli başlı deniz limanları içinde Dar es Salaam, Tanga ve Zanzibar limanları yer almaktadır. Dar es Salaam Uluslararası Havaalanı, Klimanjaro Havaalanı ve Zanzibar Havaalanı ülkedeki en önemli hava limanları arasındadır.

Tanzanya'ya deniz yoluyla gönderilecek mallarda tahmini ithalat süresi ve maliyetleri şu şekildedir: Varsayımlar: Gönderilecek malın standart kuru yük olduğu, kargonun tehlikeli mal içermediği, soğutma gerekmediği, uluslararası standart belgelerin dışında belge istenmediği, 20 feet konteyner kullanıldığı varsayılmıştır. Süre hesaplamasına geminin limana gelmesi ile yükün depoya taşınması arasındaki prosedürler dahildir. Denizde taşıma esnasında geçen süre ve deniz taşıma ücreti hesaplamaların dışındadır. Maliyet hesaplarına doküman, gümrükleme ve teknik kontrol, terminal elleçleme ve dahili nakliye masrafları dahildir. Hesaplamalara gümrük vergileri ve diğer ticaret vergileri dahil değildir.

Ülkede iki ana demiryolu sistemi vardır. Birinci hattın uzunluğu 2,600 km. olup, Dar es Salaam'ı orta ve kuzey bölgelerle birleştirmektedir. İkinci hat ise Dar es Salaam ile Kapiri Mposhi (Zambiya) arasında olup uzunluğu 1.860 km.'dir. Ülkedeki karayollarının durumu da diğer ulaşım altyapısı gibi yetersiz durumdadır.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Toure Drive 8, Plot Nr: 97, Oysterbay P.O. Box 21761 Darüsselam - Tanzania

Telefon: (00-255) 688 40 16 16

E-Mail: embassy.daressalaam@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Posta Kodu: 21761, Darüsselam - Tanzania

Telefon: (00-255) 784 899 897

E-Mail: darusselam@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Tanzania Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri
- T.C. Tanzania Büyükelçiliği Darüsselam Ticaret Müşavirliği

UGANDA

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Uganda Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce, Ganda, Luganda
Başkenti	: Kampala

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Yüzölçümü	: 241 038 km ²
Nüfus	: 36,1 milyon
Para Birimi	: Uganda Şilini
GSYİH (2010)	: 45 607 (USh bn)
Reel GSYİH Büyüme	: 5,9 (%)
Döviz Kuru (USh: 1 \$, ortalama)	: 2,502 (2011)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 2,1 (2011)
İthalat (Bin \$)	: 5,6 (2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 7,7 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -3,5 (2011)
Başlıca İthal Maddeleri	: Ham petrol, demir, petrol ürünleri, otomobil, makine ve motorlu taşıtlar.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Kahve, elektrikli cihazlar, petrol yağları, çimento, pamuk, bitkisel ve hayvansal yağlar.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Hindistan, Kenya, Çin, BAE.
İhracatında Önemli Ülkeler	: Sudan, Kenya, Raunda, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, İsviçre.
Türkiye'den Toplam İthalatı (2011)	: 24.192 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2011)	: 7.746 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, bira, makarna, beyaz eşya, makineler.
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yağlı tohum ve meyveler, yaprak tütün, sığır ve at derisi, mineral maddeler, kahve, vanilya, pamuk

UGANDA DIŞ TİCARETİ**2007-2011 Döneminde Uganda'nın Dış Ticareti (Bin \$)**

	2007	2008	2009	2010	2011

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

İhracat	1.336.668	1.724.295	1.567.614	1.618.603	2.159.077
İthalat	3.493.354	4.525.859	4.247.371	4.664.338	5.630.875
Hacim	4.830.022	6.250.154	5.814.985	6.282.941	7.789.952
Denge	2.156.686	2.801.564	2.679.757	3.045.735	3.471.798

Kaynak: ITC, Trademap

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	1.567.614	1.618.603	2.159.077
0901	Kahve	280.209	283.891	466.659
8517	Elektrikli Cihazlar	61.511	81.001	128.526
2710	Petrol Yağları	101.511	74.478	106.423
2523	Çimento	83.173	72.246	94.156
5203	Pamuk	22.339	18.909	81.632

Uganda'nın başlıca ihraç ürünleri kahve, elektrikli cihazlar, petrol yağları ve çimentodur. İhracat yapılan başlıca ülkeler Sudan, Kenya, Ruanda ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'dir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	TOPLAM	4.247.371	4.664.338	5.630.875
2710	Petrol Yağları	710.703	897.434	1.255.121
8517	Elektrikli Cihazlar	191.535	174.627	289.177
1511	Palm Yağı ve Fraksiyonları	122.221	177.052	224.536
8703	Otomobil	138.342	186.045	204.999
3004	İlaçlar (Dozlandırılmış)	154.493	153.518	185.770

Uganda'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları ve elektrikli cihazlardır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Hindistan, Kenya, Çin ve BAE'dir. İthalatta ilk sırada yer alan Etiyopya %16 pay alırken; Türkiye, Uganda'nın yaptığı ithalattan %1 pay alarak 21. sırada yer almaktadır.

TÜRKİYE-UGANDA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE-UGANDA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	747	668	1.415	79

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

2005	3.862	12.530	16.392	-8.668
2010	13.566	11.494	25.060	2.072
2011	24.192	7.746	31.938	16.446
2012	22.538	3.605	26.144	18.932

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 13,5 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %43 artarak 24,1 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceki yıla göre %7,3 azalarak 22,5 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri demir-çelik ürünleri, bira, makarna ve beyaz eşyalar almaktadır.

Genel ithalatımız içinde oldukça az bir paya sahip olan Uganda'dan ithal edilen başlıca ürünler ise yağlı tohumlar ve meyveler, yaprak tütün ve tabaklanmış hayvan derileridir.

UGANDA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Uganda'nın seramik kaplama malzemeleri ihracatı bir önceki yıla göre miktar bazında %23, değer bazında ise %61 artarak 1 milyon ton ve 17 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Uganda'nın en çok SKM ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Sudan (562 bin \$), Demokratik Kongo Cumhuriyeti (84 bin \$), Ruanda (18 bin \$) ve Kenya (3 bin \$) olmuştur.

Uganda'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2009	181	11.271
2010	254	14.339
2011	668	17.063

Kaynak: Trademap

Uganda'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı ise 2009 yılında 39,8 milyon ton ve 11,2 milyon \$ iken, 2010 yılında 58 milyon ton ve 14,3 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre miktar bazında %20 değer bazında ise %15 artarak 73,1 milyon ton ve 17,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Uganda'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (7,1 milyon \$), Hindistan (3,2 milyon \$), İspanya (2,6 milyon \$), BAE (1,6 milyon\$) ve İtalya (1,1 milyon \$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sıralama 2012 yılında değişmeyerek Çin birinci sırada (7,7 milyon \$), Hindistan ikinci sırada (2,9 milyon \$), İspanya üçüncü sırada (2,5 milyon \$), BAE dördüncü sırada (1,3 milyon \$) ve İtalya beşinci sıradadır (751 bin \$). Türkiye bu sıralamanın 10. sırasında olup Uganda'nın toplam SKM ithalatından % 0,4 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	7.120	7.743	9
Hindistan	3.206	2.952	-8
İspanya	2.638	2.506	-5

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Birleşik Arap Emirlikleri	1.678	1.349	-20
İtalya	1.172	751	-36
Hong Kong	333	351	5
Kenya	233	258	11
Mısır	340	249	-27
Almanya	40	184	360
Türkiye	40	76	90
TOPLAM	17.063	16.580	-3

Kaynak: Trademap

Uganda'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	29	2.259
2011	78	25.177
2012	80	25.836

Kaynak: Trademap

2011 yılı verilerine göre Uganda'nın seramik sağlık gereçleri ihracatı 78 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise bu rakam 80 bin \$ seviyesine ulaşmıştır. 2012 yılında Uganda'nın en çok ihracat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Ruanda ve Kenya olmuştur.

Uganda'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı ise 2011 yılında 25,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir ve bu rakam 2012 yılına gelindiğinde yine 25,8 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Uganda'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Çin (12,5 milyon \$), Hindistan (4,4 milyon \$), İspanya (2,6 milyon \$), Birleşik Arap Emirlikleri (2 milyon \$), Kenya (1 milyon \$) 'dır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	11.047	12.505	13
Hindistan	4.606	4.434	-4
İspanya	2.743	2.625	-4
BAE	2.425	2.065	-15
Kenya	690	1.022	48

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

İtalya	1.236	774	-37
Almanya	56	668	1.093
Hong Kong	462	446	-3
Mısır	703	402	-43
Birleşik Krallık	181	209	15
Toplam	25.177	25.836	3

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE-UGANDA SERAMİK SEKTÖRÜ DİŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Uganda'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	0	0
2009	0	0
2010	1.329	8.643
2011	1.764 m ² 140.099 kg	84.125
2012	4.507 m ² 186.936 kg	103.747

Kaynak: TÜİK Verileri

2011 yılına kadar Uganda'ya yönelik ciddi bir SKM ihracatı bulunmazken; 2011 yılı itibarıyla ihracat ani bir yükselişle 84,1 bin \$; 2012 yılında ise değer bazında %23 artarak 103,7 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Uganda'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
2008	128	238
2009	0	0
2010	0	0
2011	3.050	2.812
2012	173	1.540

Kaynak: TÜİK Verileri

Türkiye'nin Uganda'ya yönelik ihracatı yok denecek kadar azdır. 2011 yılında 3 bin m² ve 2,8 bin \$ olan ihracat, 2012 yılında miktarda %94, değerinde %45 azalarak 173 kg ve 1,5 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Elgon Terrace Plot No: 9, Kololo Kampala /UGANDA P.O.Box: 34718

Telefon: (00-256) 414 500 182

E-Mail: embassy.kampala@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Elgon Terrace Plot No: 9, Kololo Kampala /UGANDA P.O.Box: 34718

Telefon: (00-256) 414 500 182

E-Mail: kampala@economy.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Tanzania Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

ZAMBIYA

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı : Zambiya Cumhuriyeti
Resmi Dil : İngilizce, Yerel dillerden Njanya Bemba, Tonga,

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

	Lozi
Başkenti	: Lusaka
Yüzölçümü	: 752. 612 km ²
Nüfus	: 13.830.000
Önemli Şehirler	: Lusaka, Kitwe, Ndola, Kabwe, Livingstone, Copperbelt
GSYİH (2013)	: 21. 296 Milyon \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 1.777 \$
Tüketici fiyat enflasyonu	: 7,2 (ort; %)
Döviz kuru SDG: (ort, 1 zk = 1\$)	: 5,45(2013)

DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyar \$)	: 8.942
İthalat (Milyar \$)	: -8.056
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 18.183
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 2.553
Başlıca İthal Maddeleri	:Bakır cevheri, ham petrol, motorlu taşıt, dozerler, toprak vb. ayıklama makineleri, bakır alaşımları, azotlu mineral/ kimyasal gübreler, ticari kobalt oksitleri, iş makinesi aksamaları, telli telefon- telgraf için elektrikli cihazlar
Başlıca İhraç Maddeleri	:Aritilmiş bakır, bakır levha, kobalt matları, elektrik tabloları, mısır, bakır teller, kamış/pancar şekeri, yaprak tütün ve döküntüleri, metal içeren küller ve kalıntılar
İthalatında Önemli Ülkeler	:G.Afrika, Demokratik Kongo, Çin, Kuveyt, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere, Japonya
İhracatında Önemli Ülkeler	:İsviçre, Çin, G.Afrika, Demokratik Kongo, İngiltere
Türkiye'den Toplam İthalatı (2011)	: 6.198 \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2011)	: 113.456 \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	:Şeker rafinajından elde edilen melaslar, susam tohumu, ham post ve deri
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri	:Çikolata ve kakao içeren diğer gıda mustahzarları, ekmek, pasta, mayalar, tutkallar, kimya ve bağlı sanayide kullanılan kimyasal ürünler, eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, deri ve kösele giyim eşyası, tuvalet kağıtları, takım elbise vb.

SIYASİ GÖRÜNÜM

Halihazırda, Zambiya'nın başkanı Michael Sata olup, partisi Patriotic Front'un 2012-2016 yılları arasında iktidarda kalacağı öngörülmektedir. Yani ülkede 2016 yılına kadar siyasi istikrarsızlık beklenmemektedir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Zambiya'da çalışan nüfusun %65'i tarımla, %35'i sanayi ve ticaretle uğraşmaktadır. Ülkenin belli başlı ihraç malları bakır, kurşun, çinko ve tütün ve başlıca ithal malları mamul maddeler ve makinalardır. Zambiya ekonomisinin belkemiğini bakır ve bakır ürünleri oluşturmaktadır. Bakır Zambiya'nın ana ihraç malı olup, dünya piyasasında bakır fiyatlarının düşmesi ülkeyi önemli ölçüde etkilemektedir. Uluslararası Emtia ve Metal Borsalarındaki bakır fiyatlarında meydana gelen değişiklikler, Kıvaça-Dolar paritesi başta olmak üzere, Zambiya ekonomisini birçok yönden doğrudan etkilemektedir.

Ülke nüfusunun çoğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Başlıca tarım ürünü mısırdır. Tarım ve hayvancılık, sanayileşmekten uzaktır. Kentsel bölgelerde yaşayan nüfusun %22'sinin ve kırsal bölgelerde yaşayan nüfusun yalnızca %3'ünün elektrik şebekesine erişimi bulunmaktadır. Enerji nakil hatları, nitelik ve nicelik bakımından yetersizdir. Başkent Lusaka dahil olmak üzere birçok şehirde sıkça elektrik kesintisi yaşanmaktadır.

Zambiya ekonomisinin en büyük sorunlarından biri yüksek işsizlik oranıdır. Kentsel bölgelerde yaşayan 15-19 yaş arası gençlerde işsizlik oranı %63, 20-24 yaş arası gençlerde işsizlik oranı %48 olarak ölçülmüştür. Son yıllarda yaşanan ekonomik gelişmeye rağmen yoksulluk ve işsizlik Zambiya'da önemli bir ekonomik sorun olmaya devam etmektedir. Çalışabilir nüfusun % 85'i geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu sektör milli gelirin sadece % 20'sini üretmektedir.

Zambiya Hükümeti, ekonominin çeşitlenmesi ve bakır endüstrisine olan bağımlılığının azalması için reform çalışmaları yürütmektedir. Turizm, tarım, madencilik güçlendirilmeye çalışılan diğer sektörlerdir. Ancak, ulaştırma altyapısının zayıflığı ve yetersiz elektrik üretim kapasitesi, Zambiya'da bakır üretimi ve tarım sektörlerinin gelişimini engellemektedir. Bahsi geçen ekonomik yapı ülkede büyük ölçekli müteahhitlik projelerininin yapılmasına olanak tanımamaktadır. Bu nedenle Türkiye menşeli müteahhitlik şirketlerinin, henüz Zambiya pazarına girmesi mümkün olamamıştır.

Diğer yandan; Zambiya'da kayda değer bir Türk yatırımcısı ve varlığı yoktur.

ZAMBIYA DIŞ TİCARETİ

2007-2011 Döneminde Zambiya'ın Dış Ticareti (Milyar \$)

SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ RAPORU

	2009	2010	2011	2012	2013
İhracat	4.3	7.4	9.2	9.3	10.3
İthalat	3.4	4.7	6.3	6.9	7.8
Hacim	7.7	12.1	15.5	16.3	18.1
Denge	0,9	2.7	2.8	2.3	2.5

Kaynak: EIU Ülke Raporu

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN	2009	2010	2011
	TOPLAM	4.312.055	7.200.267	8.953.826
7403	Aritilmiş bakır	2.111.744	4.575.356	6.152.606
7409	Bakır levha, plaka, şerit	534.639	681.758	397.633
8105	Kobalt matları, kobaltdan eşya	75.243	194.448	218.392
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları	197	34	207.071
1005	Mısır	21.934	35.184	189.783

Kaynak: Trademap

Zambiya'nın en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında İsviçre, Çin, G. Afrika, Demokratik Kongo ve İngiltere gelmektedir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN	2009	2010	2011
	TOPLAM	3.792.643	5.320.834	7.148.628
2603	Bakır cevheri ve konsantresi	255.515	620.459	844.353
2709	Ham petrol	430.834	508.785	338.604
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	99.746	149.817	276.111
8429	Dozerler, greyderler vb.	60.162	179.906	239.703
8474	Toprak vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	78.311	96.379	200.234

Zambiya'nın en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülkeler G. Afrika, Demokratik Kongo, Çin, Kuveyt, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere ve Japonya'dır.

TÜRKİYE-ZAMBIYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

TÜRKİYE-ZAMBIYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	6.838	5.752	12.591
2009	2.596	2.703	5.299
2010	8.315	6.032	14.348
2011	113.457	6.198	119.655
2012	6.017	12.963	10.095

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Zambiya'ya ihracatımız 12.9 milyon \$ olup, 2011 yılına göre %111 oranında artmıştır. Ülkeye ihraç edilen ürünlerin başında çikolata ve kakao içeren diğer gıda mustahzarları, ekmekek, pasta vb., mayalar, tutkallar gelmektedir.

Zambiya ile olan ithalatımız 2008 yılında 6.8 milyon \$ iken, 2013 yılına gelindiğinde kayda değer bir değişim sergilemeksizin 6 milyon \$ dolaylarında seyretmiştir.

ZAMBIYA'NIN SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Zambiya'nın Seramik Kaplama Malzemeleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	33	11.4
2011	50	15.2
2012	54	20.3

Kaynak: Trademap

Ülkede ithal edilen seramik sektörü ürünlerinin çoğu kalitesiz ürünlerdir. İç pazarın gelişmemiş ve/veya dar olması nedeniyle A sınıfı ürün piyasada çok az yer almaktadır. Zambiya'nın seramik sektörüne uygulamış olduğu gümrük tarife oranlarına bakıldığında ülkenin seramik kaplama malzemeleri ithalatına %15 ve seramik sağlık gereçlerine % 25 oranında tarife uyguladığı görülmektedir.

Zambiya'nın seramik kaplama malzemeleri ithalatı 2010 yılında 11.4 milyon \$ iken, 2011 yılında bu oran % 33 artarak 15.2 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre yine %33 artarak 20.3 milyon \$ düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 yılında Zambiya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, G.Afrika (2.5 milyar \$), Demokratik Kongo (1.3 milyar \$), Çin (695 milyon \$), Kuveyt (339 milyon \$) ve Hindistan (248 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Zambiya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 17. sırada yer almakta olup, Zambiya'nın toplam SKM ithalatından %0,1 pay almaktadır.

Zambiya'nın Seramik Sağlık Gereçleri Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
--	---------	---------

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

2010	7	2.4
2011	4	2.6
2012	8	2.7

Kaynak: Trademap

Zambiya'nın seramik sağlık gereçleri ithalatı 2011 yılında 2,6 milyon \$ iken, 2012 yılında 2,7 milyon \$ seviyelerine ulaşmıştır. 2012 yılında Zambiya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Güney Afrika (1,3 milyon \$) , Çin (668 bin \$), Birleşik Arap Emirlikleri (457 bin \$), Birleşik Krallık (84 bin \$), Hindistan (78 bin \$)'dir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Güney Afrika	1.426	1.354	1.354
Çin	469	668	668
BAE	427	457	457
Birleşik Krallık	45	84	84
Hindistan	149	78	78
Tanzanya	9	78	78
Mısır	11	54	54
Hong Kong	103	16	16
Japonya	12	4	4
Tayvan	8	2	2
Toplam	2.673	2.799	2.799

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE-ZAMBIYA SERAMİK SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye'nin Zambiya'ya Yaptığı SKM İhracatı

Yıllar	Miktar (m ²)	Değer (\$)
2008	0	0
2009	0	0
2010	783	3.939
2011	0	0
2012	4.414	43.164

Kaynak: TÜİK Verileri

2010 yılında 783 m² ve 3,9 bin \$ SKM ihracatı gerçekleştirilmiştir, 2011 yılında ihracat yapılmazken, 2012 yılında ise bu oran 43 bin \$ ihracat yapılmıştır. 2012 yılında Zambiya SKM ihracat rakamları ülkeler bazında birinci sırada Güney Afrika Cumhuriyeti (9,3 milyon \$), ikinci sırada Çin (7,7 milyon \$), üçüncü sırada BAE (1,5 milyon \$), dördüncü sırada Hindistan (521 bin \$) ve beşinci sırada İngiltere (225 bin \$) olarak yer almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
---------	------------------	------------------	------------------------

SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ RAPORU

Güney Afrika Cumhuriyeti	8.785	9.339	6
Çin	4.110	7.710	88
Birleşik Arap Emirlikleri	1.149	1.593	39
Hindistan	480	521	9
İngiltere	52	225	333
Mısır	98	182	86
Tanzanya	18	172	856
Lübnan	43	112	160
ABD	84	109	30
Hong Kong	138	78	-43
TOPLAM	15.222	20.385	34

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Zambiya'ya Yaptığı SSG İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2008	0	0
2009	0	0
2010	8.952	6.710
2011	529	1.143
2012	0	0

Kaynak: TÜİK Verileri

2010 yılına kadar Zambiya'ya yapılan seramik sağlık gereçleri ihracatımız bulunmazken, 2010 yılında ülkeye 8,9 ton ve 6,7 bin \$ değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında ihracat 1.143 \$'a gerilemiş, 2012 yılında ise ihracat yapılmamıştır.

ULAŞIM VE NAKLİYE

Denize kendi topraklarından çıkış yolu olmaması, Zambiya için mesele teşkil etmektedir. Halihazırdaki demiryolu Zimbabve'ye irtibatlıdır. Dares Salaam'a giden bir petrol boru hattı döşenmiş ve Tanzanya'nın Dares Salaam'a bağlanan demiryoluna irtibat için demiryolu yapılmıştır. Ülkede denize doğru geniş bir karayoluna ihtiyaç duyulmaktadır. Zaire'den denize çıkış sağlayan mevcut karayolunun kullanılması güç ve pahalıdır.

Ayrıca Zambiya ekonomisinin gelişmemiş olması, yetersiz alt yapı ve insan gücünün bulunması, Sahraaltı Afrika'sının denize kıyısı bulunmayan bir ülkesi olması ve ülkemize uzaklığı gibi nedenler ile bu ülke ile ticari ilişkilerimiz yok denecek seviyedir.

BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: 5208 United Nations Avenue, Longacres, Lusaka

Telefon: (00-260) 211 258 341 (4 hat)

E-Mail: embassy.lusaka@mfa.gov.tr

Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Tukuluho Road, Longacres, Lusaka - Zambia

Telefon: (00-260) 211 25 83 41-42

E-Mail: lusaka@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Zambiya Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri
- T.C. Lusaka Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği